

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **112**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2020

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.hps.hr
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured HPS-a
tel. 01/48-23-624
tel. 01/48-24-142
uredhps@hps.hr

Uredništvo

Adresa elektroničke pošte
za zaprimanje članaka,
vijesti i ilustracija:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisak

Kerschhoffset d.o.o.
Ježdovec

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
alan.caplar@hps.hr

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Bibliografija

Stari brojevi časopisa u PDF formatu i bibliografski pretraživač sadržaja svih dosad izdanih brojeva dostupni su na web stranici HPS-a www.hps.hr

Suradnja u časopisu

Časopis objavljuje sve vrste članaka i vijesti zanimljivih za planinare. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati elektroničkom poštom ili putem web-servisa za velike datoteke. Slike treba slati u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ne unutar Word dokumenata. Uredništvo zadržava pravo redakture, lekture i korekture tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, također uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu na listiću za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na tom listiću možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili putem web obrasca javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (uredhps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142).

Časopis se distribuira poštom, na osobnu adresu pretplatnika.

Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

108 Penjački izazovi u Ceruanskoj Cordillera Blanci

121 Capitol Reef u SAD-u

127 Pod Polarnom zvijezdom

145 Hirčevo sklonište na Bijelim stijenama

Sadržaj

Članci

- 108 Penjački izazovi u peruanskoj Cordillera Blanci**
Rene Lisac
- 121 Capitol Reef u SAD-u – Kamene utvrde svih boja uzduž divovskog nabora na Zemljinoj kori**
Igor Eterović
- 127 Pod Polarnom zvijezdom**
Edita Ciglencečki
- 134 Moj prvi tritisušnjak**
Željko Brdal
- 140 Zimska šetnja do Vaganskog vrha**
Tomislav Čanić
- 145 Hirčevo sklonište na Bijelim stijenama**
Luka Kvočić

Tema broja

Penjački izazovi u peruanskoj Cordillera Blanci

Naslovnica

Klek kod Ogulina,
foto: Alan Čaplar

Rubrike

- 150 Planinarske kuće:** Planinarska kuća Vila Velebita prestala s radom
- 151 Vijesti:** Mlado leto na vrhu Učke 2020. (novogodišnji susret planinara), Slovenski planinari uspješno prošli prvu hrvatsku dionicu puta E-12, 26. Zimski uspon na Viševicu, Oko 150 planinara iz 11 društava na pohodu Ivanečkom planinarskom obilaznicom, Ispravak
- 155 Kalendar akcija**

Penjački izazovi u peruanskoj Cordillera Blanci

Rene Lisac, Zagreb

Prvi dio: Kozmička penjačka dvorana Hatun Machay

Postoje mjesta koja su sveta i na kojima se ne smije penjati. Međutim, ovo mjesto kao da je stvorila »viša sila«, posebno misleći upravo na penjače. Riječ je o Kozmičkoj penjačkoj dvorani.

Ona sadrži sve smjerove i sve gibove. Kad uđete u dvoranu, tu postoji samo mir. Savršen mir i ništa drugo. Nema straha, nema adrenalina, nema nepotrebnih naglih pokreta. Rijedak zrak primorava na poniznost, prolazi samo savršena

lakoća potpuno kreativnog i fluidnoga vertikalnog kretanja.

Niti jedan smjer nije jednak, a svaki je savršen. Svaki penjač penje smjer na različit i upravo svoj način, i upravo tako penje ga baš... savršeno! Stijena je nad-pakleničke razvedenosti i istovremeno iznad granitnog trenja. Prašina koja se skuplja pod stijenom manje djeluje kao prljavština, a više kao neki crn i svjetlucač »dijamantni« prah.

Uspon na Vallunaraju

Dvorana je također bezgranična. U jednom smjeru vidio si sve, a smjerova ima puno, svih težina, za svakoga. Osim toga, »zaspitan« je samo mrvičak, u odnosu na neograničeno more stijena koje plutaju iz vulkanskih valovitih terasa i koje nikada neće biti potpuno »zaspitane«. A to niti nije potrebno.

Nekima će ovo zvučati kao pretjerivanje, no Hatun Machay je upravo onaj tip mjesta na koje dođete i nakon toga bar neko vrijeme mislite kako ne treba ići dalje tražiti neka druga mjesta za penjanje. Naravno da će svatko doživjeti Hatun na svoj način, ali sumnjam da se može naći mjesto na svijetu koje bi bolje odgovaralo ovom opisu. Dođi, pročisti se, penji, prosvijetli se.

Ovih sam nekoliko riječi zapisao u jednom dahu, pod naletom inspiracije nakon nekoliko sati penjanja u Hatun Machayu, desetoga dana ekspedicije u Cordillera Blancu, organizirane u sklopu projekta »Put ekspedicionizma« HPD-a Željezničar.

Priča zapravo počinje malo ranije, u Huarazu. Prolazila je prva trećina našeg boravka u Peruu i stvari nisu izgledale blistavo za Natašine, Bernijeve i moje ekspedicijske planove. Naš glavni cilj, uspon impozantnom i vrlo zahtjevnom granitnom

RENE LISAC

Na Vallunaraju

stijenom La Esfinge, zahtijevao je brojne pripreme, ali nam nikad nije djelovao udaljenije.

Unatoč kašnjenju izgubljene prtljage od barem pet dana, uspjeli smo se aklimatizirati na 5686 metara visokom Vallunaraju, dvodnevnom vrhu tik do Huaraza. Uz to su Natašu, Berniju i mene, ali i ostatak ekipe, naizmjenično pratile raznorazne zdravstvene tegobe, i nakon aklimatizacije danima se nije odvijalo gotovo ništa. Vrhunac je bila moja iznenadna bolest i po ne znam koji put

Penjanje u Huarazu

otkazivanje planova. Neočekivana slabost, vrtoglavica i malaksalost, jer sam zaista pazio na higijenu ruku i što i kako jedem, pretočila se prvo u dan bunila i halucinacija tijekom kojeg sam samo na nekoliko trenutaka bio svjestan što se oko mene događa u hostelu. Uslijedila su dva dana boravka u bolnici na antibioticima i infuziji, s neugodnim simptomima crijevne viroze.

U jednom od kratkih trenutaka lucidnosti u tom danu bunila u hostelskoj sobi, uhvatio sam ivicom svog zapažanja da je gazdarica nehotice istresla moj dragi fotoaparat Fuji XT-1 sa susjednog kreveta ravno na tvrdi pod, no to mi tada, u kakvom sam stanju bio, ništa baš nije značilo. Po povratku iz bolnice vidio sam da mi je UV filter na objektivu razbijen i da ga ne mogu skinuti, što je značilo izbacivanje iz funkcije moje omiljene igranke na prvoj trećini ekspedicije te prebacivanje samo na iPhone kamericu. Tužno, posebno dan prije odlaska u Hatun Machay, gdje

je nadolazeći uštap obećavao, između ostalog, i estetski doživljaj na tom za drevne Indijance svetom mjestu.

Ponekad u životu nije dovoljno samo poboljšavati stvari, nego i potpuno razbiti postojeće, da bi se otvorili za nove perspektive. Moje tijelo i um, prvotno potpuno izgaženi bolešću, dobili su u danima koji su slijedili potpuno neočekivano sasvim nov, za mene do tada nepoznat oblik svježine. Osjećaj lakoće i čistoće uz dozu zbunjenosti, kao da sam se tek rodio. Sličnu je katarzu proživjelo i moje »treće oko«, Fuji XT-1, no o tome ću govoriti mrvicu poslije.

Hatun Machay visok je 4280 m, a nalazi se u masivu Cordillera Negra, dva sata vožnje južno od Huaraza u smjeru Lime, kraj 4000 metara visokog brdskog prijevoja. Prepoznatljiv je kao »kamena šuma«, čarobna nakupina bezbrojnih monolita vulkanskog porijekla, koju okružuje i ispunjava niz zaglađenih brežuljaka. Kao kakav

nepregledan, fluidan i nepredvidiv vrt skulptura, sve se to otvara kroz svoje hodnike, stubišta, terase i dvorane. Lokaciju su prvi nastanjivali pra-Indijanci, pretci Chavin i Inka kultura. Njihovi reljefi, crteži i ostatci mogu se i dan danas vidjeti šetnjom među vulkanskim tornjevima. Danas tu možemo sresti stočare Kečua Indijanaca te njihova stada ovaca i krava. Nama je pak posjet ovome mjestu trebao poslužiti kao dio pripreme za La Esfinge, trening penjanja težih ocjena (6c) na značajnoj nadmorskoj visini.

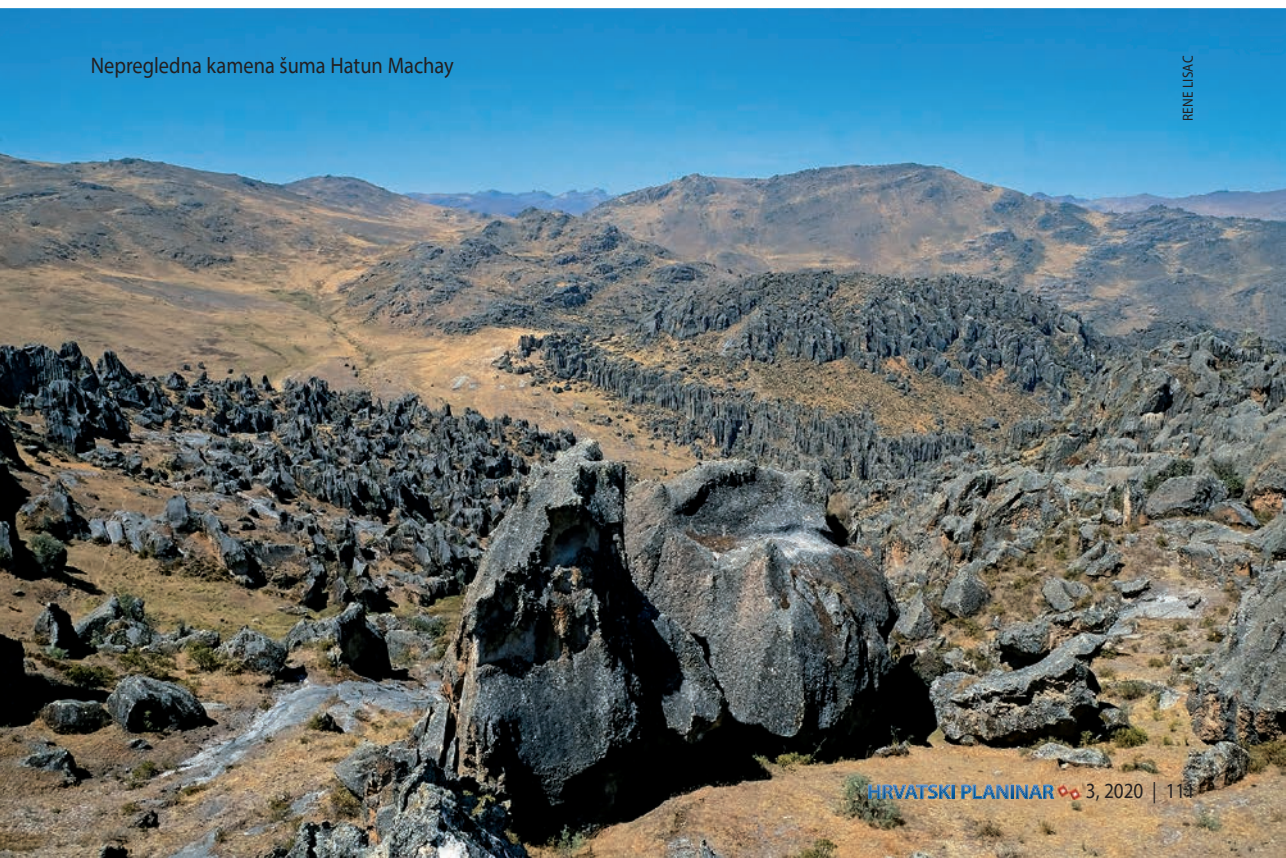
Na Hatunu nas je, izbačene iz poluraspadnutog taksija Toyote, dočekaio izrazito dobrodušan i pristupačan mještalinin zvan Alci, voditelj doma s malim šarmantnim kampom i zapravo cijelog područja udaljenog nekoliko stotinja metara sjeverno. Alci je posjedovao onu vrstu ljubaznosti koja je potpuno iskrena, ali istovremeno lagana i nenametljiva. Uz to je djelovao potpuno posvećen svakom trenutku, a isto tako je i trenutak pratio njega u stopu. Pomislio sam da dugotrajan boravak na ovakvom mjestu mora na neki takav način djelovati na nečije stanje svijesti. Primjerice, kad je Jeleni teško ulazio aluminijski klin od šatora u tlo, on se sagnuo da pogleda, a iz džepa su mu

Alcijev foto servis

sami poispadali neki dugački čelični čavli, koje je odmah iskoristio za tu namjenu. Malo poslije, pokazao sam mu svoju nevolju s fotoaparatom i upitao ga ima li mala kliješta kako bih pokušao ispraviti rub i možda odvrtjeti UV filter s objektivu, očajan da oslobodim pogled tom »mom oku«. On ih je, naravno, za čas našao i nakon što taj pokušaj ipak nije uspio (ako neće Bernijeva šaka odvidat, nitko neće), počeo je blago kliještima kuckati po staklu filtra. U mješavini osjećaja boli, jer netko dodatno razbija stakla po

Nepregledna kamena šuma Hatun Machay

RENE LISAC

Noćno penjanje u Hatun Machayu

mom fotiću, i svijesti da je to sada jedino rješenje, s neobičnim povjerenjem sam tom brdskom čovjeku prepustio ovaj izrazito delikatan posao, posebno s obzirom na to da je UV filter od same leće objektiva udaljen možda tek malo više od milimetra. Na nevjerojatno vješt način staklo je uklonio, a Fuji je s novom svježinom, kao i ja, bio spreman za ono što je slijedilo...

Prvi dan smo se, ispenjavši tek četiri smjera, kratko upoznali s okolicom i upili njen ugođaj, a zatim pojačali taj dnevni osunčani dojam jednom kratkom noćnom šetnjom obasjanom mjesečnom punog Mjeseca. Tada to kameno polje mira dobiva novo, još mističnije ruho. Oblici, sjene, mir. Zanimljivo je da na tom području, iako je uzdignuto, među njegovim tornjevima nema ni daška vjetrova, dok svud okolo puše. Noću je temperatura među stijenama barem 6-7 stupnjeva Celzija viša nego u okruženju. Dok se voda u kampu počela smrzavati, tamo je bilo vrlo ugodno za šetnju. To koriste i stada krava i ovaca i noću se sklanjaju usred tog »muzeja« i

postaju dodatan živi eksponat na koji smo sasvim slučajno nabasali.

Drugi je dan uslijedilo ozbiljnije penjanje, padali su redom smjerovi težina od 6a do 6c, i to sve debelo iznad 4000 metara! Treći dan smo zaokružili s još malo penjanja i malom kružnom turom koja obilazi indijanske gravure stare pet do šest tisuća godina. Da isticanje veličine ovog mjesta ni u penjačkom smislu nije pretjerano, govori podatak da nam je nakon ni tri dana penjanja samo još u jednom sektoru – tornju, ostao poneki neispenjan smjer. »Zaspitanih« sektora ima 24, a preostalih tornjeva na tisuće, nebrojeno.

Ovime je, uz aklimatizaciju, prvi korak prema glavnom cilju ekspedicije bio ostvaren – ispenjali smo kratak sportski 6c smjer na nadmorskoj visini iznad 4200 metara. Mjesto za drugi dio priprema prema La Esfingeu bila je dolina Llaca i u tom trenutku najviši zaspitani smjer na svijetu, 170 metara visok 6c+ nazvan Mission Lunatica. O tome i o još mnogočemu zanimljivom svjedočit ću vam u nastavku!

Estetsko penjanje u monolitima

Drugi dio: Uspon stijenom La Esfinge

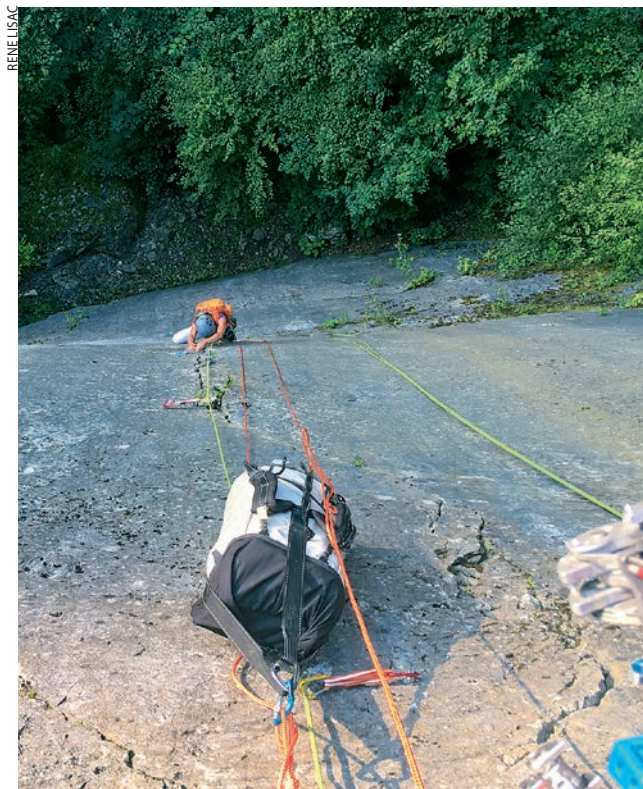
Nije trebalo dugo, nakon što smo za svoju ekspediciju 2019. odabrali masiv Cordillera Blancu i nakon što je Nataša izvukla sliku La Esfinge, da se nas troje zaljubimo u taj impozantan 750 – 1000 m visok komad granita. No da je ta ljubav za naš penjački kalibar na »dalekom štapu«, kao jedan nedostižan san, znali smo od početka. Route 1985 (original) jedan je od najatraktivnijih ali i lakših smjerova koji se provlače kroz La Esfinge. S dvadesetak dužina i nekoliko detalja ocijenjenih sa 6c, svladava 750 metara visoku sjeveroistočnu stijenu i izlazi na sam vrh, visok 5325 metara. Možemo li savladati tu težinu? Kako je uopće moguće penjati na toj nadmorskoj visini? Kako je penjati tako teške ocjene u granitu, tipu stijene koji kod kuće nemamo pri ruci? Koliko je hladno na toj visini za penjanje golim rukama? Kako je prespavati na uskoj polici na 5000 metara, u vreći za spavanje bez šatorske zaštite? Kako dovući

potrebnu opremu, hranu i vodu za bivak i kako penjati s takvim opterećenjem? Koju sve opremu za to trebamo a da ne budemo preteški? Kako se ne izgubiti u tom moru granita i kako da nas prerano ne uhvati mrak? Koju taktiku uspona primijeniti?

Na sva ta pitanja nismo imali jasnog odgovora, a nitko od nas nije dosadašnjim alpinističkim iskustvom doživio nešto slično. Možda bi najbliže tome bio trodnevni uspon koji smo Krešimir Milas i ja izveli 2012. južnim grebenom granitnog Aguille Noirea (tekst u HP 6, 2013, str. 264), no ovo je pravi big wall climbing s ozbiljnim težinama i nadmorskom visinom. Prošli su mjeseci prije nego smo si međusobno usudili reći: »A da možda pokušamo?«. Utvrdili smo da nema smisla ni pokušati ako na sva spomenuta pitanja ne nađemo točne odgovore i još važnije, ako sve te nepoznanice prije toga ne isprobamo na nekom terenu, koliko je to moguće. Uspon stijenom La

La Esfinge u dolini Paron (5325 m)

Povlačenje transportne vreće na Gorskom zrcalu

Dolina Llaca

Esfinge stoga je više priča o pripremi i njegovom značaju, nego o samom usponu.

Marljivo pretraživanje interneta i nabavljanje vodiča sa skicama, uputama i izvještajima drugih penjača, pratile su i pripreme a stijeni: postavljanje 6c smjerova, vježbanje tehnika podizanja 30 kg teške transportne torbe, kao i penjanje najbližeg nam granita, u dolini Maltatal, prema vrhu Hochalm spitze u Austriji. Izabrali smo strategiju dvodnevnog uspona sa spavanjem na polici na 5000 metara, dok Berni genijalno predlaže da s tog položaja svu suvišnu opremu za bivak spustimo 300 metara užetom pod stijenu i drugi dan penjemo bez tog opterećenja. Specifičnu opremu, od transportne vreće i posebnih međuosiguranja do slične opreme, posuđivali smo od penjača diljem Hrvatske, a svaki je njihov savjet bio dragocjen.

Fast forward, nalazimo se u Huarazu. Aklimatizirali smo se na 5686 m visokom Vallunaraju, uspješno svladali razne bolesti, penjali teže ocjene na penjalištu Los Olivos (3100 m) i Hatun Machay (4200 m), što smo već spomenuli. S obzirom na našu odluku da

iscrpimo sve mogućnosti za pripremu prije nego što se usudimo uputiti u La Esfinge, nismo htjeli propustiti ni pokušaj penjanja najvišeg »zaspitanog« dugog smjera na svijetu, Mission Lunatica. Nalazi se na visini od 4700 metara, građen je od granita i također nudi detaljnu dužinu ocijenjenu s 6c+. Da bi testiranje bilo potpuno, prvi smo dan penjati smjer neopterećeni, a drugoga smo dana vukli za sobom transportnu vreću s nekoliko ovećih kamena i ostatkom stvari. Uspješno se navikavamo na granitno penjanje i sretni smo što rješavamo i ovaj značajni smjer tehnikama slobodnog penjanja.

Time je i zadnja moguća priprema uspješno obavljena pa možemo konačno poći »u napad« na La Esfinge. Ipak je povlačenje transportne vreće bilo teže nego što smo mislili, uz brojna zapinjanja. To je trajalo znatno duže nego što smo očekivali i bili smo zabrinuti hoćemo li nam to uspjeti u odabranom smjeru Route 1985.

Nakon povratka iz doline Llaca preostao nam je posljednji tjedan boravka u Peruu i bilo je »sada ili nikada«, zadnji trenutak da se spakiramo i odemo u dolinu Paron da pokušamo ispenjati

NATAŠA PETRIN

Granitne pukotine u drugoj dužini

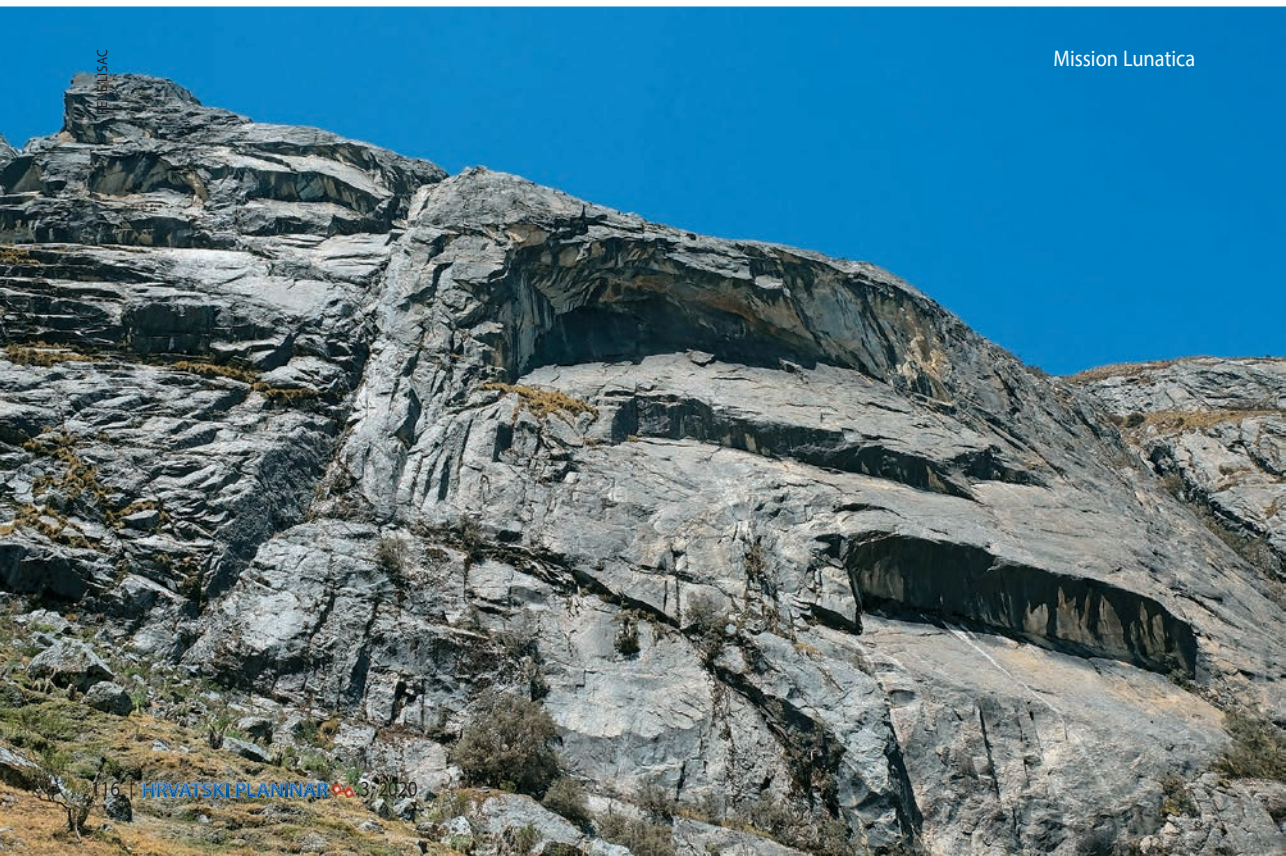
La Esfinge. Večer prije odlaska satima uspoređujemo skice, u mislima svi troje prolazimo kroz smjer, komentiramo pojedinosti i po ne znam koji put utvrđujemo plan. Spremniji od ovoga ne možemo biti!

Do jezera Paron, tirkiznog ogledala u kojem se odražavaju bijeli šiljci sedam šesttisućnjaka, dolazi se taksijem iz Caraza, gradića nekoliko sati vožnje udaljenog od Huaraza. Pristup baznom

logoru počinje na početku jezera po strmim južnim padinama doline. Pri nošenju teške transportne vreće pomaže nam mještandin Kečua, koji uz trenirku nosi i gradske »špic papak« cipele, a brži je od nas.

U bazni logor na udobnoj i prašnjavao zaravni sat vremena hoda daleko od stijene, stižemo u rano poslijepodne. Vrijeme provodimo u razgovoru s ostalim penjačima, postavljanju šatora, kuhanju, pripremanju opreme za sutrašnji uspon i, naravno, promatranju veličanstvene La Esfinge tik do nas. Pogled na ostale vrhove nije ništa manje očaravajući.

Jutarnji pokret nije trebao početi prije 6 sati, budući da sunce tek oko 7 sati obasjava stijenu i dovoljno je zagrije da bi penjanje bilo ugodno. No na pristupu me hvataju slabost i vrtoglavica, slične onima zbog kojih sam prije nekoliko tjedana završio u bolnici. Pod teškim teretom transportne torbe, blijed kao krpa, posljednjim snagama dolazim pod stijenu. Nataša i Berni, videći moje stanje, zabrinuto klimaju glavama. Nakon svega što smo prošli i svih priprema što smo ih odradili, zar sada, na jedan metar od stijene, moramo odustati? No, znajući da šanse

Mission Lunatica

Strme granitne dužine

za uspjeh imamo jedino ako smo u optimalnom stanju, teška srca odustajemo.

Sunce je već neko vrijeme posve obasjalo La Esfinge, a mi i dalje razočarani sjedimo pod stijenom i šutke je promatramo. Kad je Berni vidio da sam se malo pribrao, predloži, kad smo već tu, da pokušamo bez tereta penjati samo donji dio stijene, pa koliko ide. Znali smo da se taj dio može bez većih poteškoća absajlati nazad pod stijenu. Složio sam se, svladat ću prve lakše dužine i počnem stavljati svu silnu opremu po sebi. Nakon prvog metra pogledam unazad i zamolim Bernija da mi ipak na pojas zakvači i užu od transportne vreće, samo za slučaj ako nam krene.

I krenulo je! Prve tri dužine vodim bez većih poteškoća, Berni preuzima iduće dvije, zatim ja još jednu. Transportna vreća u toj vertikalnoj stijeni bez većih teškoća napreduje s nama, dužina za dužinom i ubrzo evo nas ispod prvog

6c detalja. Pukotina ispod stropa je dobra za osiguravanje, ali je za noge sklisko i Berni to savladava tehnički. Dan za penjanje je kratak, poslije 14 sati sunce nestaje na sjeverozapadu iza stijene, temperatura brzo pada prema ledištu i nema vremena za ponovne pokušaje svladavanja tog dijela stijene slobodnim penjanjem. Drugi detalj, treći detalj, Berni sve uspješno tehnički rješava i oko 16 sati već potpuno zabundani i hladnih ruku izlazimo na policu usred stijene. Sretni smo jer je penjački i fizički najteži dio gotov, sutra nas čekaju izazovi teške orijentacije i penjanja sa slabijim osiguranjima.

Budući da je stijena strma, mjestimično čak i prevjesna, polica za bivač je prilično udobna. To je prostor veličine 2x3 m s prekrasnim vidikom na okolne šesttisućnjake. Kuhamo večeru, vješamo stvari po stijeni o koju se i sami osiguravamo prije nego se uvlačimo svi troje u jednu veliku vreću za spavanje, sastavljenu od dvije spojene vreće. Noć

Detaljna 6c dužina

je mirna i tiha i svi se budimo orni, u željnom iščekivanju jutarnjeg sunca i njegove topline. Pitamo se, hoćemo li uspjeti spustiti transportnu vreću sa suvišnim stvarima na dno stijene ili će možda ona zapeti negdje visoko? Berni absajlom silazi

tridesetak metara od bivka na jedan istureni nos i odatle, uz našu pomoć, spušta vreću pod stijenu.

Budući da sam se u međuvremenu potpuno oporavio i da se inače dobro nosim s teškom orijentacijom i slabijim osiguranjima, preuzimam

Polica za bivak

zadatak vođenja idućih dužina. Nižu se prekrasne dužine težina V-VI, osjećamo visinu, ali svejedno dobro napredujemo. Slijedi velika prečka u desno, prije nego nas zadnje tri dužine ne izvedu na vrh stijene. Nakratko izlazim iz smjera, no brzo se vraćam na put. Penjući oprezno, oko 14 sati stižemo tako na vrh! Ni sami ne možemo vjerovati da nam je ipak to pošlo za rukom! Uz zagrljaje i čestitke, fotografiramo se i bez puno oklijevanja započinjemo silazak.

Vrijeme u Cordillera Blanci ljeti je vrlo stabilno i predvidljivo. Anticiklona traje oko šest mjeseci, približavanjem rujna dan za danom potpuno plavo nebo malo po malo počnu ispušnjavati oblaci, dok se to početkom listopada ne pretvori u ciklonu koja opet traje idućih šest mjeseci. Budući da se naš uspon već ozbiljno primakao rujnu, očekivano se poslijepodne naoblačilo i taman usporedno s našim izlaskom na vrh iz oblaka su počele padati neobične snježno-ledene kuglice i kotrljati se niz stijenu. To nas nije zabrinjavalo jer nas je čekao samo silaz. Poslije smo saznali da je jedan navez toga dana morao odustati nekoliko dužina pod vrhom jer su im

NATAŠA PETRIN

Na vrhu La Esfinge nakon uspona Route 1985 (original)

pukotine bile zapunjene kuglicama i mokre. Optimalno planiranje, a i malo sreće, nas je u pravo vrijeme izvelo na vrh. Da smo bili sporiji, ne bismo uspjeli.

Malo hodanja po grebenu do sidrišta i tri dužine absajla dijelilo nas je od podnožja stijene. Priječenje iz stijene s dna absajla po mokroj stijeni nije bilo nimalo ugodno, pa smo se i tu osigurali. Uskoro smo se našli kod ulaza u smjer, gdje

Absajl pod snježnim kuglicama

NATAŠA PETRIN

Penjanje u ledu Huarapasce

smo se susreli i s našom spušenom transportnom vrećom. Zadovoljni i već koristeći svjetiljke na glavi, vraćamo se u bazni logor. Još smo jednu noć proveli u kampu i iduće prijepodne vratili se u Huaraz.

Iako ispunjeni uspjehom u La Esfingeu, meni, ljubitelju ledenih zimskih uspona, bilo je žao što se vraćam iz Cordillera Blancu, a da nisam popeo nešto pikajući u to »bijelo«. Ostao je još jedan dan do putovanja prema Limi i letu za Zagreb. Nataša i ja smo se u tim okolnostima nagovorili da isti dan nakon povratka s La Esfingea, iako umorni, spremimo zimsku opremu i taj moj posljednji dan iskoristimo za jednodnevni ledeni uspon. U dva sata ujutro taksijem smo otišli pod Huarapascu (5412 m), gdje smo u idućih osam sati, ispenjali njegovu ledenu južnu stijenu, nagiba do 70 stupnjeva. Sada zaista više nije bilo razloga da da sa bilo čim žalimo, osim možda za obilaženjem turističkih ljepota i znamenitosti Perua. No to je, barem meni, ostalo za sljedeći put.

Vrh Huarapasca (5412 m)

Capitol Reef u SAD-u

Kamene utvrde svih boja uzduž divovskog nabora na Zemljinoj kori

Igor Eterović, Lovran

Neočekivana ljepota geološkog fenomena

Nakon posjeta nacionalnim parkovima Zion i Bryce Canyon, koje sam dosta temeljito prostudirao, svoj sam daljnji put po jugu američke države Utah lišio bilo kakvih velikih očekivanja i odlučio posjet ostalim nacionalnim parkovima urediti planirajući od dana do dana. Naravno da su neke generalne konture bile unaprijed određene. Područje Fruite bilo je odabrano kao središnje mjesto zbivanja. Međutim, nije bilo nekog dubljeg uživanja i istraživanja prije dolaska u ovaj nacionalni park s impresivnom geološkom građom. Osim toga, odlučio sam više vremena posvetiti druženju sa svojim američkim prijateljima Orvom i Cletom, pratiteljima na cijeloj mojoj avanturi krstarenja saveznom državom Utah i više vremena posvetiti turama koje možemo svi zajedno prehodati.

Kralješnicu cijelog parka i prepoznatljivi uzdužni oblik čini gotovo 100 milja (160 kilometara) dugačak nabor u Zemljinoj kori. Naime,

nakon početne sedimentacije u prastarim oceanima i močvarama te stvaranjem debelih slojeva vapnenačkih, pješčenjačkih i škriljevačkih stijena, prije nekih 50 do 70 milijuna godina, jedan se Zemljin rasjed među ploham reaktivirao tijekom tektonskih aktivnosti. Pri tome se zapadna strana rasjeda podigla za oko 2100 metara u odnosu na istočnu stranu, pritom ne pucajući, već se samo nabirući. Prije oko 20 milijuna godina došlo je do novog podizanja. Otad do danas površinska je erozija izrezbarila i oblikovala podignuti sloj.

Ta prirodna barijera od bezbrojnih kamenih dvoraca, manjih pukotina, većih kanjona, vertikalnih klifova, kupola i kamenih mostova učinila se prvim doseljenicima poput nepremostive prepreke. Ona nalikuje grebenu, pa otud potječe drugi dio imena. Prvi dio imena park je dobio po kamenoj kupoli u naboru koji je prve prolaznike ovim područjem podsjetio na kupolu (eng. = dome) američkog kongresa (Capitol Hill). Taj nabor nosi ime Capitol Dome.

Ovu divovsku barijeru zapravo je najbolje doživjeti iz daljine. Dugački prilaz samom parku i vožnja cestom koja prolazi podnožjem ovog »grebena« odličan je uvod u ovaj čudesni krajo-lik. Tektonske aktivnosti kojima je pridodana naknadna erozivna djelatnost vode i leda »osli- kala« je cijeli »greben« zadivljujućom paletom najrazličitijih boja, budući da je površinsko rezba- renje tog gigantskog zida ogolilo slojeve stijena različitih boja. Ulazeći u prostor parka, podno same barijere, zastajemo na vidikovcu Panorama Point da upijemo svu tu ljepotu stijenske oslika- nosti pod popodnevnim suncem.

Taj »Veliki greben« definira i cijelu visoravan koja se na njemu nalazi, a naziva se »nabranim vodenim džepom«, u bukvalnom prijevodu – Waterpocket Fold, s obzirom na to da je »greben« uzduž cijele barijere nalik na dvojni nabor, koji je poput nekog korita za skupljanje vode. Naravno, riječ je o pustinjaškoj klimi i vrlo suhoj visoravni koja osim oblika korita nema nikakve snažnije poveznice s nakupljanjem nekih značajnijih

količina trajnih tokova ili jezera. Međutim, postoji jedan vodotok koji je žila kucavica života ovog parka – rijeka Fremont.

Fremont River i Fruita

Ono što je Virgin River za Nacionalni park Zion, to je Fremont River za Nacionalni park Capitol Reef. To je izvor i okosnica života. Stalni vodotok u srcu parka privukao je prve indijanske naselje- nike, koji su ovdje sigurno živjeli između 300. i 1300. godine naše ere, možda čak i prije, a njihovu prisutnost dokazuju brojni sačuvani petroglifi (rezbarije u stijenama) i piktografi (oslikavanja po stijenama) nad rijekom Fremont. Rijeka je privukla i mormonske doseljenike koji svoje prve naseobine grade na utoku potoka Sulphur Creek u rijeku Fremont. Na tom mjestu grade naselje Fruitu, koja, kako joj i ime govori (eng. fruit = voće, plod), obiluje raznim voćnjacima.

Ti su voćnjaci posebnost parka i služba naci- onalnih parkova brine za njihovo održavanje, uz jako zanimljivu politiku njihova iskorištavanja

Fruita

IGOR ETEROVIĆ

Na početku staze Cohab Canyon Trail

kao posebne ponude za goste. Naime, svaki posjetitelj može u voćnjacima pojesti besplatno koliko želi, a samo ono voće koje želi iznijeti treba platiti, i to po vrlo simboličnim cijenama.

Naš je kamp bio upravo u srcu ovog zelenog raja, a voćnjake smo iskoristili drugi dan, prije odlaska, kada su moji prijatelji Orv i Cleta otišli nabrati bresaka, dok sam ja raspoređivao kamp. Inače je cijeli kamp okružen voćnjacima, a mi smo se nalazili u Prstenu B kampa Fruita. Ovaj kamp nema postavljene priključke za vodu i struju, što mu daje neku dodatnu čar prisiljavajući posjetitelje na određene improvizacije u korištenju vode s obližnjih mjesta s pitkom vodom i centralnog sanitarnog čvora. Kao i svaki kamp, naravno ima uređena mjesta za kampiranje, štoviše ovdje čak s asfaltiranim podestom za kamper što je uvelike ubrzalo postavljanje i niveliranje kampera. Dodatno, mekana obližnja livada omogućila je brzinsko postavljanje mog šatora. Sve zajedno ostavilo nam je dovoljno vremena da se Orv i ja odlučimo za jednu kasnopoljodnevnu šetnju prije večere. Na brzinu se bacam na svoje bilješke, provjeravam opcije i predlažem Cohab Canyon.

Cohab Canyon Trail

Ova staza započinje doslovce na drugoj strani ceste kod ulaza u naš kamp. Sve započinje izrazito lijepim puteljkom među kamenim gromadama vulkanskih stijena koje su se s udaljenijih područja dokotrljale u podnožje barijere. Inače, na ovom je području bilo podosta vulkanskog djelovanja i relativno velike oble kugle vulkanskog stijenja crne boje su podsjetnici na to djelovanje. Obližnja Boulder Mountain je upravo po tome poznata.

Kratkim uspinjanjem stižemo podno zida kamene barijere i uz nju napredujemo južno do prekida u barijeri, udubljenja u kojemu zapravo počinje centralni dio staze, a riječ je o veličanstvenom kanjonu Cohab. Ne znam je li zbog gotovo nikakvih očekivanja element iznenađenja odradio toliko ili je presudnu ulogu imala superugodna predvečernja šetnja među zidovima kanjona koja mi je dopustila da usred pustinje ne koristim niti kremu za sunce, niti kapu – jer smo hodali u potpunom hladu (!). Bio sam preoduševljen ovom stazom.

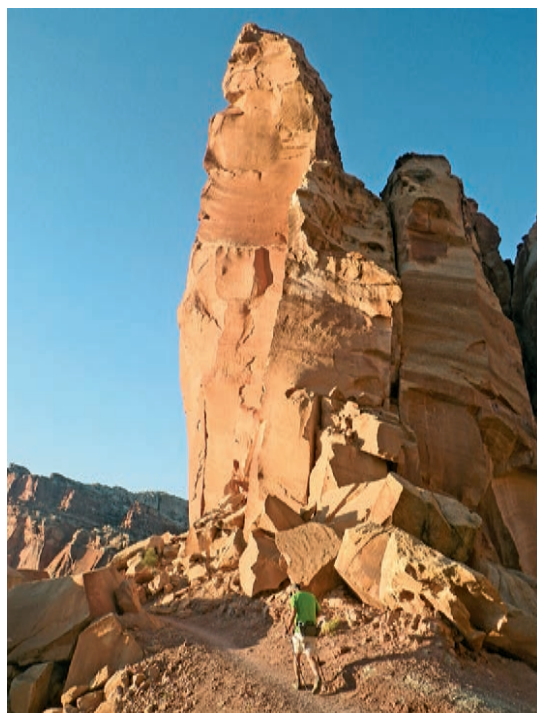
Iako već upoznat s brojnim kanjonskim ljepotama Amerike, ovaj je kanjon po meni prava

U Cohab Canyonu

delikatesa u punom smislu te riječi. Cijela staza se provlači kroz vrlo prohodno dno kanjona, s mogućnošću brojnih kratkih odvojaka u bočne prosjedne kanjone (*slot canyons*). Cijelim putom zidovi kanjona nagrađuju prolaznika sve začudnijim i novim oblicima. Ogromne impresivne vertikale, dugačke, uske pukotine, omanji kanjoni, izbrušene poluovalne »kamenice« za vodu, rupe i šupljine u mekšim dijelovima stijena, kameni stošci, kupole, raznorazne kamene šare nastale okamenjivanjem drevnih dina u pješčenjačku stijenu... I sve to kondenzirano u manje od sat vremena ugodnog hoda u srcu svih tih stjenovitih čudesnih krajolika. Posebnu čar daje intimnost samog kanjona, koji je relativno mali – riječ je o bočnom kanjonu, procjepu u jednom od zidova velikog grebena. Ta kondenziranost tolike raznovrsnosti na jednome mjestu i još okupana sutoonom naprosto me fascinirala.

Zašli smo duboko u kanjon. Kada smo došli do svojevrstnog platoa na njegovoj drugoj strani, odlučili smo se vratiti istim putom i dobro večerati

Monolit na ulazu u Cohab Canyon

da bismo mogli pokušati ranojutarnju šetnju na nekoj drugoj stazi, jer smo bili totalno očarani ovime što smo vidjeli. Na putu natrag kratko sam sumirao ponudu obližnjih staza prema sjećanju te je Orv odmah ispalio svog favorita. Vrlo brzo imali smo zajedničku odluku da naša jutarnja šetnja bude Hickman Bridge Trail.

Hickman Bridge Trail

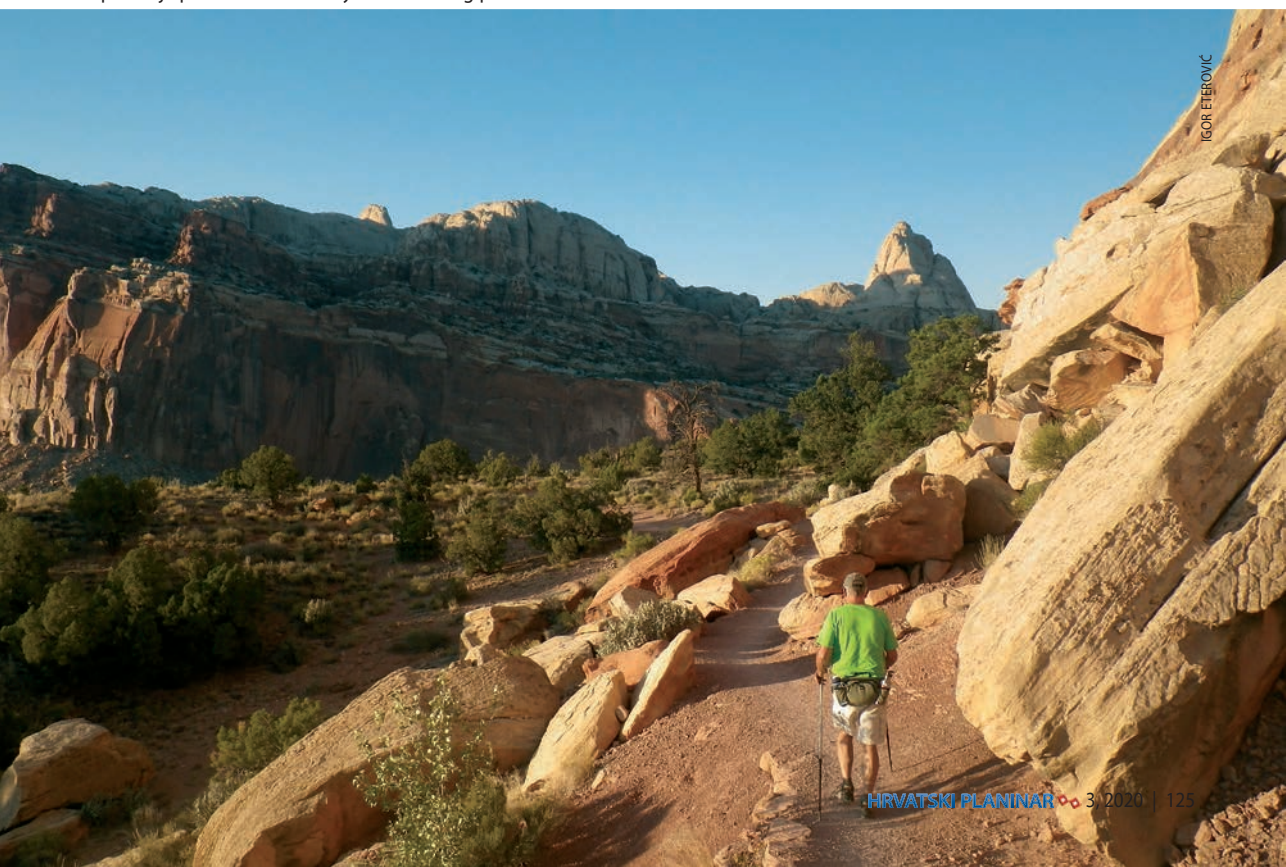
Ustali smo vrlo rano, čak ni kavu nismo popili, već samo prigrizli u vožnji par energetskih prutića da ne gubimo puno vremena i gotovo po mraku već krenuli autom prema početku staze za jednu od poznatijih kraćih staza u okolici, a koja vodi do prirodnog kamenog mosta, tzv. Hickman Bridgea. Parkiramo se na omanjem parkiralištu i uz rječicu Fremont krećemo podno litica, koje su očito iznimno kršljive uzmemo li u obzir silna upozorenja poput: »Ne zadržavajte se previše, hodajte naprijed!« i sl.

Nakon obilaska kratke litice, u zavojima se jednostavno uspinjemo na omanju zaravan gdje je račvanje staza. Mi krećemo prema prirodnom mostu. S ove točke imamo izvanredan vidik

na cijelu kupolu Capitol Domea, po kojemu je nazvan park. Staza se vrlo brzo prebacuje u omanji bujičnjak gdje nas fasciniraju erodirane stijene u obliku većih pothodnika, kamenih mostova i velikih šupljina, kroz koje bujičnjak rezbari dalje svoje korito. Svud oko nas impresivne kamene utvrde impozantne veličine, ali i začudnih oblika te zadivljujućih boja. Izlazeći iz korita, nakon kraćeg uspona ubrzo nam pogled obuzima krajnji cilj ove staze – Hickman Bridge. Riječ je o prirodnom mostu zaista gigantskih razmjera: sam procjep u divovskom zidu je širok 40 metara i visok 38 metara. Masivna stijena nad procjepom naprosto zadivljuje svojom čvrstoćom i kompaktnošću, odolijevajući sili gravitacije.

Dodatni dojam pojačava sunce koje je taman počelo svojim zrakama lagano lizati zidove tog impozantnog kamenog zdanja i prelijevati se u prekrasnim ranojutarnjim nijansama po stijeni koja je svojim koloritom dodatno reflektirala svjetlost u najraznolikijim crvenkastim i sivo-bijelim nijansama. Mislio sam da šetnja u suton nema konkurencije. Međutim, šetnja u zoru ravnopravni je izazivač.

Spuštanje po stazi Cohab Canyon Trail natrag prema Fruiti

IGOR ETEROVIC

Podno Hickman Bridgea

Staza je trasirana na način da se prolazi kroz sam prirodni most i u manjem prstenu kružno vraća natrag u smjeru obrnutom od kazaljke na satu. Osvijetljeni prvim zrakama sunca na posve nov način uživamo u povratku do parkirališta. Capitol Dome i okolna visoka zdanja doimaju se još višima u svom svojem sunčanom sjaju.

Puni dojmova veselo se vraćamo u kamp i častimo obilnim doručkom. Orv i Cleta su pripremili prave američke palačinke koje smo namazali putrom i obilno prelili javorovim sirupom. Kako spomenuh, dok sam raspremio većinu našeg kamp mjesta, oni su nabrali breskve. Brzo se pakiramo i krećemo dalje prema istoku – u našu posljednju uporišnu točku za posljednja dva dana u ovom kraju – Deadhorse Point State Park i njegov sjeverniji kamp (Kayenta Campground).

Poruka iz Capitol Reefa

Jedna od najznačajnijih refleksija iz ovog nacionalnog parka bila je ta da uz vrlo malo vremena

u jednome parku poput ovog i uz vrlo malo vremena za planiranje svejedno je moguće iskoristiti vrijeme vrlo kvalitetno i plodno u planinarskom smislu. Osim izvrsnih materijala od karata i opisa staza te jako pogodno smještenih kampova i organizacije okolnih staza mogu se iskombinirati raznorazni aranžmani poput naših kratkih dvaju planinarenja.

Iako je okvirno planiranje nužno, ne treba uvijek robovati planu i ponekad se zaletjeti u koji bočni kanjon vrijedi puno više od formalnog dovršenja neke staze. Doduše, kretanje izvan staza nije baš poželjno. Štoviše, uglavnom je zabranjeno u nacionalnim parkovima, međutim u ovakvim prostranim parkovima poput Capitol Reefa, zaljubljenici u kretanja izvan staza tu i tamo ipak mogu doći na svoje. Divljina Capitol Reefa vraća čovjeka u neku praiskonsku vezu s prirodom i kretanjem kroz nju.

Mene koji ne preferiram dugotrajno hodnje po suncu i vrlo lako izgorim, upravo su obje poduzete kraće šetnje u ovom parku izbacile iz tradicionalnog gledanja na planiranje vremena za planinarenje. Naime, upravo kretanje stazama u suton i u zoru pružaju možda i najljepše doživljaje svega tog kamenog američkog lunaparka. Osim izbjegavanja neugodnih vrućina, osvjetljenje početkom i krajem dana je u kombinaciji s raznobojnim stijenskim kulisama naprosto očaravajuće.

Treba spomenuti i jednu spoznaju koja me mrvicu rastužila u ovom krasnom parku, a vezana je za silna upozorenja uz staze oko zabrane pisanja grafita i novčanim kaznama za takvu praksu. Kasnijim istraživanjem saznao sam da zaposlenici muku muče s vandalima koji urezuju ili ispisuju raznorazne crteže i napise po kamenim zidovima po parku. To je probudilo neke asocijacije vezane i za prakse uz naše staze, koje su, barem tako želim vjerovati, ipak sve rjeđe. U toj vjeri i nadi da će one i potpuno nestati pozdravljam se s ovim nacionalnim parkom.

Iako u kratkom posjetu, ali u potpunosti napunjeni impresijama iz Capitol Reefa, odlazimo dalje na istok u državni park Deadhorse Point koji se nalazi taman negdje između posljednja dva nacionalna parka na našem putu – Canyonlandsa i Archesa.

Pod Polarnom zvijezdom

Treking Nacionalnim parkom Nikko u Japanu

Edita Ciglencečki, Sisak

Preko gorskih lanaca stigla sam u gradić Nikko. Izašavši iz super brzog lebdećeg shinkasena, zakoračila sam u zemlju samuraja. Okružen magličastim vulkanima, gorskim rijekama, slapovima i jezerima, Nikko je polazna točka za mnogobrojne planinarske ture u Nacionalnom parku Nikko. Taj se park prostire kroz četiri prefektore na 1147 kvadratnih kilometara. U gustim šumama divovskih cedrova, Nikko čuva tajne šoguna i hramove iz davne prošlosti.

No da bih razumjela kako je nastao krajolik koji su šintoistički monasi, šoguni i samuraji smatrali svetim, moram otputovati još dalje u prošlost. Prije 20 tisuća godina snažno je erupirao vulkan Nantai-san. Mega erupcija toga još uvijek aktivnog stratovulkana poremetila je vodene tokove u njegovom podnožju, što je imalo za posljedicu nastanak triju jezera. Šest kilometara sjeverozapadno od vulkana, na površini od 32 hektara i nadmorskoj visini od 1475 m, nastalo je modroplavo jezero Yunoko. Malo bliže vulkanu nastalo se drugo, veće jezero. U nj su se tisućama godina taložili pijesak i pepeo iz vulkanskih erupcija, pa se tako na površini od 400 hektara na 1400 m visokoj visoravni stvorila močvara Senjogahara. Treće i najveće jezero, Chuzenji, formiralo se na visini od 1269 metara, na samom podnožju vulkana, s njegove južne strane. To tamnoplavo jezero površine od 1162 hektara nastalo je zato što je mega erupcija vulkana zapriječila i skrenula tok rijeke Daiye. Iz sjevernijeg manjeg jezera Yunoko izvire rijeka Yukawa koja se nakon šest kilometara jugoistočno od svog izvora ulijeva u jezero Chuzenji. Ovo jezero vodom puni i rijeka Daiya. Na jugoistočnoj strani jezera se preko 97 metara visokog slapa Kegon, klancem i ponorima nastalim istjecanjem lave, Daiya spušta u šume divovskoga cedra. Idućih 18 tisuća godina nestvarni krajolik nastao nakon erupcije vulkana bio je sakriven od ljudske civilizacije.

A onda je u 8. stoljeću monah Shodo Shonin stigao u ovaj do tada neistraženi dio otoka Honshua. Shodo je tragao za planinama u kojima obitavaju božanstva koja je štovao. Takva vrsta vjerovanja, koja se usredotoči na štovanje planina, karakteristična je za šintoizam i naziva se Sangaku Shinko. Prešavši rijeku Daiyu, Shodo je uzvodno pratio njezin tok i stigao do jezera Chuzenji. On je ujedno i prvi čovjek koji se popeo na Nantai-san, na čijem je vrhu na visini od 2486 m izgradio mali hram Futarasan-jinje, poznat pod nazivom Okunomiya. Na obali jezera Chuzenjija, podno vulkana Nantai-sana, poslije je izgradio Chugushi,

EDITA CIGLENČEČKI

Ulaz u Nacionalni park Nikko

Jezero Yunoko

drugi hram Futarasan-jinje. Treći i ujedno glavni hram svetišta, Honsha Futarasan-jinja, sagrađen je zbog jednostavnije dostupnosti hodočascima nizvodno, u šumi divovskih cedrova u Nikku. Osim Honshe, Shodo je u šumi divovskih cedrova sagrađio i hram Rinno-ji. Idućih je devet stoljeća ovaj teritorij služio šintoističkim monasima kao utočište od svjetovnog života. Ovdje su meditirali i živjeli s planinskim božanstvima koja su štivali. U tih devet stoljeća malo je ljudskih nogu prošlo ovim krajem.

Na obali rijeke Daiye, koja se nalazi nasuprot šumi divovskih cedrova, poslije je nastao gradić Nikko. Legenda govori da je Shonin, došavši do ponora divlje rijeke, shvatio kako sam neće uspjeti prijeći na drugu obalu. Zatražio je pomoć od bogova. Tad se pred njim pojavio divovski bog Jinja-Daiou koji je u ruci držao dvije ogromne zmije, plavu i crvenu. Kad ih je pustio, zmije su se ispreplele i nadvivši se nad ponorom pretvorile

u most duginih boja. Hodajući preko njih, Shonin je prešao zahuktalu Daiyu. Na tome je mjestu sagrađen pješački most Shin-kyo. Jednostavnost njegova žarko crvenog drvenog luka koji se u zelenom gorju nadvija nad ponorom divlje rijeke, zrači snagom moćnog prijelaza u područje koje se od davnina smatra svetim. U feudalno doba bilo je hodati ovim mostom dopušteno samo carevima.

Prešavši most, stupila sam u Nacionalni park Nikko, koji je pod zaštitom UNESCO-ove kulturne baštine. Put me vodi u šumu gigant-skih cedrova. Tu su tisućljetna svetišta Rinno-ji i Futarasan-jinja, koja je monah Shodo osnovao nakon uspješnog prijelaza rijeke.

Mnogo stoljeća poslije smješteno je između dvaju svetišta posljednje počivalište šoguna Tokugawe Ieyasu, prema njegovoj osobnoj želji. Taj je šogun preselio prijestolnicu iz Osake u malo ribarsko selo Edo, koje se razvilo u današnji

Tokio. Nakon smrti 1616. bio je sahranjen u planinama Kunozan, a godinu dana poslije tijelo mu je premješteno u svete planine u Nikku. Tu je posvećen u boga Tosho-Daigongena, čuvara Japana.

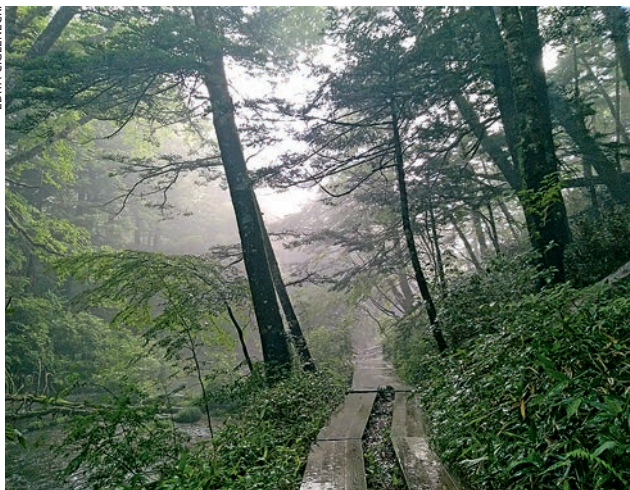
Tokugawa Ieyasu nikad za svog života nije bio u Nikku. Odabrao je da njegova grobnica bude ovdje zato što je prema japanskoj i kineskoj ezoteričnoj kozmologiji baš tu, gledano iz Eda točno ispod Polarne zvijezde, bilo najbolje mjesto odakle će posmrtno, transformiran u božanstvo Tosho-Daigongen, štititi čitav Japan. I doista, smatra se da je baš ovaj šogun, nakon dugog razdoblja regionalnih sukoba, osigurao zemlji 300 godina mira i stabilnosti.

Sipi lagana kiša. Šum njenih kapi melodično se nadovezuje na šum divlje rijeke, no pod divovskim cedrovima one me skoro i ne dotiču. Dolazim do Honshe, glavnoga hrama u kompleksu hramova Futarasan-jinje. Hram je posvećen trima božanstvima koja obitavaju u okolnim planinama. Svetište osnovano 782. godine sastoji se od mnogobrojnih dijelova duž svetog teritorija Nikka. Službeno, Futarasan-jinji pripada i most Shin-kyo, kao i hramovi u podnožju i na vrhu Nantai-sana. Osim hramova i žarko crvenog mosta, vlasništvom ovog svetišta smatra se i cjelokupni vulkan Nantai-san.

Iako vrlo blizu, zaklonjen pristupnim gorjem prošaranim izmaglicom, Nantai-san iz smjera Nikka nije vidljiv. Najdojmljiviji je prilaz vulkanu sa suprotne sjeverozapadne strane, iz smjera jezera Yunoko. Stoga u 6 sati ujutro prvim autobusom iz Nikka odlazim za toplice Yumoto Onsen na obali Yunoka, odakle ću krenuti prema svetom vulkanu Nantai-sanu.

Nakon sat i pol vožnje, prvo strmim serpentinama kroz magličasto gorje, pa duž obale jezera Chuzenji i onda laganom uzbrdicom kroz gustu šumu, stižem u Yumoto Onsen. To malo mjesto na obali jezera Yunoko puno je sumpornih izvora tople vode. Ljekovita svojstva toplih izvora otkrivena su još u 8. stoljeću, kada je monah Shodo i ovdje podigao hram. Jezero Yunoko, nastalo u isto vrijeme kad i jezero Chuzenji, nalazi se na nadmorskoj visini od 1475 m, oko 6 km sjeverozapadno. S južnog ruba jezera obrušava se 70 metara visok slap Yutaki koji se pretvara u rijeku

EDITA CIGLENEČKI

Rijeka Yukawa

Yukawu. U jutarnjoj izmaglici podno slapa nekoliko ribiča zabacuje štapove gotovo meditativnim pokretima.

Hodam stazama duž brze zahuktale rijeke, prateći njezin tok kroz gustu šumu. Nakon pola sata hoda zahuktali šum pretvara se u žubor. Još malo nizvodnije izlazim iz šume. Rijeka postaje tiha i, odjednom, našla sam se u močvari! Na visoravni visokoj 1400 metara vode rijeke Yukawe stopljene s močvarom Senjogaharom postale su nijeme. Senjogahara se prostire na 400 hektara. U vrijeme velike erupcije Nantai-sana, u isto vrijeme kad su nastala jezera Yunoko i Chuzenji, i ovdje je nastalo veliko jezero. No tijekom 20 tisuća godina tu su se taložili pijesak i pepeo iz vulkana, pa je tako nastalo bajkovito močvarno tlo. Za razliku od nizinskih močvara, ovdje je zeleni šaš prošaran narančastim planinskim ljiljanima. Na suprotnoj strani goleme močvarne ravni uzdiže se moćan vulkan Nantai-san. Njegova je silueta savršenoga stožastog oblika.

Dok hodam prema vulkanu drvenom stazom podignutom nad močvarnim tлом uz obalu rijeke, tišinu prekida samo povremeno šuštanje vjetra u travama. Na rijeci, jata divljih pataka nijemo klize vodom. Tišinu remeti samo odjek mojih koraka po daskama nad močvarom. Izuvam gojzerice i nastavljam dalje bosa. Oko mene je obilje života. U intenzivnom zelenilu podno svetog vulkana, čiji vrh samo na trenutke razotkrivaju razigrani oblaci, nijemo bivaju tisuće ptica. Ova tišina

EDITA CIGLENEČKI

Uspon na Nantai-san

puna života bila je najljepša tišina koju sam ikad doživjela!

Kako se približavam vulkanu, močvarne trave prepuštaju teritorij šiblj i uskoro sam

opet na zemljanom putu. Dok se staza spušta, žubor rijeke ponovno postaje sve glasniji. Prateći Yukawu ulazim u gustu šumu. Rijeka se sve naglije spušta u kaskadama brzaca. Uskoro se žubor vode ponovno pretvara u zaglušujući huk slapova. Nakon moćnoga slapa Ryuzu, Yukawa utječe u jezero Chuzenji. Prateći njen tok od izvora do ušća, spustila sam se s 1475 do 1269 metara nadmorske visine. Obalom jezera stižem do hrama Chugushi, srednjeg hrama Futarasan-jinje. Prolazim golemim torijima i ulazim u dvorište hrama koji vrvi monasima obučenim u bijelo. Dolazim do unutarnjeg torija od kojeg počinje uspon na Nantai-san. Ispred torija je drvena kućica u kojoj se redovnicima hrama plaća dozvola za uspon na sveti vulkan, koji je njihovo vlasništvo.

Prilazim monahu koji sjedi uz prozor i pozdravljam ga uz lagan naklon glave. Sklopljenih dlanova, odzdravlja mi naklonom. Prodorne oči starca obrijane glave promatraju me kao da sam na rendgenskoj sigurnosnoj provjeri. Nakon dugog muka, stari mudrac konačno je zaustio. Iz njegovih usta očekujem neku veliku mudrost koja će me prosvijetliti. »Jesi li piškila?«, pita me, ne skidajući s mene intenzivan prodoran pogled. »Molim?!?!«, pomislila sam da krivo čujem. »Zahod je otraga desno. Obavi sve što trebaš, i broj 1 i broj 2. Vulkan je sveto tlo, tamo

Uspon na Nantai-san

EDITA CIGLENEČKI

Na vrhu Nantai-san

nema ni sranja ni pišanja!« Klanjajući se hodam unutraške do toaleta, postupiti po instrukcijama starog mudraca. Kad sam se vratila, provjerio je imam li dovoljno vode, naplatio mi prolaz i pojačujući neki napjev oko vrata mi je objesio špagicu s molitvama.

Prošavši kroz tori, započela sam uspon na vulkan. S 1269 metara trebam se popeti do visine od 2486 metara. Za svladavanje 1200 m visinske razlike i povratak istim putom, predviđeno potrebno vrijeme je 6 sati hoda. Uspón započinje kamenim stubama koje vode do šumske staze. Dobro obilježena staza vodi strmo šumom i na više mjesta presijeca asfaltiranu cestu koja završava na otprilike pola uspona. Do 1872. bio je ženama, konjima i kravama zabranjen pristup vulkanu. Danas na stazi susrećem uglavnom žene. Pošto nije vikend, nema gužve. Neke dionice uspona prolazim a da i po sat vremena ne sret-nem nikog.

Nantai doslovno preveden znači »ljudsko tijelo«. Iako mi je cilj da budem potpuno prisutna u trenutku, već sam naziv planine svako malo

misli mi skreće na moju bolest i operacije koje me čekaju kad se vratim kući. Promatram svoje misli, razočarana jer ih ne uspijevam zaustaviti ni potpuno uživati u ljepoti uspona. Staza postaje sve strmija. Uskoro se kroz usjeke lave i vododerine po stijenama penjem na sve četiri. Razmišljanja o bolesti klimav su teret, koji mi doista ne treba na ovom usponu. No strah od karcinoma od kojeg se liječim jači je. Neizvjesnost ishoda operacija koje me čekaju po povratku kući, za razliku od penjanja po skorenoj lavi, čini mi se nesavladivom. Trošim energiju na opiranje vlastitim mislima, i to me ljuti. A ljutnja me umara. Sve vrijeme od nekud sa strane promatram apsurdnost situacije, ali ne mogu si pomoći.

Izlazim iz šume. Penjem se po crvenom vulkanskom pijesku koji je prošaran crnim stijenama sasušene lave. Nagib uspona sve je manji i uskoro stižem do maloga drevnog hrama Okunomiye. Na vrhu sam!

Penjem se na stijenu na kojoj metalni stup obilježava vrh svete planine. Ležim na skorenoj lavi ugrijanoj suncem. Oko mene lete na tisuće

EDITA CIGLENEČKI

Na vrhu Nantai-san, u društvu vilinih konjica

vilinih konjica. Njihova crvena tijela nošena velikim dvostrukim prozirnim krilima nestvarno lebde zrakom. Slijeću na mene i odnose me u neku drugu dimenziju. Odjednom, u redu je bojati se. I u redu je promatrati svoj strah. Ne zatvarati pred njim oči. Nestaje svako opiranje vlastitim osjećajima. Niz obraze mi liju suze, na koje slijeću vilinska stvorenja prozirnih krila. Puštam. Sve puštam. Olakšanje je neizmerno. Konačno uspijevam udahnuti punim plućima. U društvu vilinih konjica izašla sam iz kukuljice ljudske percepcije stvarnosti. Čudesna vilinska stvorenja uče me kako puštajući životu da se odvija, bez ikakvih očekivanja, bez pružanja otpora, duša može letjeti na krilima slobode. Opiranje onome što život nosi, znak je slabosti. Prihvatanje je snaga. A opuštanje je ključ koji otvara portal u slobodu. Oslobođena svijest odjednom uviđa nebrojene dimenzije percepcije Života koji svi dijelimo na ovoj predivnoj planeti. Plačem i smijem se. U trenutku koji se proširio toliko da je obuhvatio čitav moj maleni život, dišem u ritmu s univerzumom!

Spuštajući se s vulkana, imam osjećaj da lebdim. Vrativši se do obale tamno plavog jezera, odlazim do vodopada Kegon. U zaglušujućem huku odavde se rijeka Daiya obrušava s visine od 97 metara. Usjecima i ponorima nastalim istjecanjem lave odnosi vode jezera Chuzenji nizvodno do hramova i svetišta u šumi divovskih cedrova u Nikku.

Slijedeći tok rijeke, spuštam se do statua Jizo u klancu Kanman. Kamene statue različitih dimenzija sve na glavama imaju pletene kape od žarko crvene vune. Jizo je budističko božanstvo koje je zaštitnik vatrogasaca, putnika i djece. Božanstvo Jizo također čuva duše djece koja su preminula prije svojih roditelja. Svaka statua predstavlja molitvu za nečiju dušu. Razmišljam o rukama koje su s puno ljubavi plele njihove crvene kape. Godine 1902. poplava je prilično oštetila niz statua, i legenda govori da im se odonda ne zna točan broj. Naime, ako ih se broji dva puta za redom, njihov zbir nikad nije isti. U šumovitom klancu, niz od sedamdesetak sjedećih statua s crvenim kapama na glavi, nijemo motri nestvarne oblike stijena preko kojih teče rijeka Daiya. Žubor njene zapjenjene vode odjekuje klancem poput najljepše mantre. Još malo niže niz rijeku, crveni se most Shin-kyo. Ponovno prolazim šumom divovskih cedrova pored glavnoga hrama Futarasan-jinje, da bih se iz svetog teritorija preko Shin-kyo mosta vratila u gradić Nikko.

Ispred mojeg hotela lokalni umjetnici završavaju oslikavanje zida, koje su započeli dan prije.

EDITA CIGLENEČKI

Hram Okunomiya na vrhu vulkana Nantai-san

Jizo statue

Dok se divim njihovom projektu, počinje pljusak. Vlasnica hotela, recepcionar i ja držimo im iznad glava kišobrane da mogu dovršiti mural. Uz glazbu koja dopire iz kafića, svi spontano počinjemo plesati. Vlasnica hotela pred nas iznosi sake i slasni manju. Manju je tradicionalna japanska slastica čije tijesto se priprema od bijelog brašna, riže u prahu, kudzu korijena i heljde. Dobiveno tijesto puni se pastom anko od crvenog adzuki graha i šećera, pa se kuha na pari do savršenstva.

Ispituju me gdje sam danas bila. Pričam im o šetnji duž toka rijeke Yukawe, kroz močvaru Senjogahare, i o usponu na Nantai-san. Komentiraju mi kako je opasno ići na Nantai-san, jer tamo ima medvjeda. »Dita-san, a što bi napravila da si srela medvjeda?«, pita me gazdara. »Dala bih mu sendvič«, šalim se. »A ako mu to ne bi bilo dosta, žrtvovala bih i čokoladu. Ali ovaj slasni manju ne bih mu dala!«

Dok se veselo društvo smije mom odgovoru, prisjećam se uspona i susreta sa svojim strahovima. Od medvjeda se možda i može pobjeći. Od samih sebe nikad. Tek kad se suočimo sa svim

osjećajima koji u nama bude opiranje, kad svom strahu pogledamo u oči, tek tad sve što nam nosi život možemo prihvatiti i konačno otpustiti. Kad nestane opiranje, nestaju i uzroci otpora. Tada oslobođeni, svuda oko sebe doživljavamo nebrojene manifestacije Života na sasvim nov način. Shvaćamo da nismo sami niti kao vrsta niti kao pojedinci. Svi oblici Života na ovoj predivnoj planeti posjeduju vlastitu svijest i inteligenciju. Svi oblici Života dišu s nama. Čitav univerzum diše s nama! Čitav univerzum diše za nas!

»Dita-san, vratila si se s planine drugačija«, primjećuje recepcionar Ali. Jedva punoljetan imigrant iz Afganistana, komu još ne raste niti brada, uočio je teret koji sam krila iza osmijeha. I primijetio je da sam ga se negdje putem riješila. Tražila sam mudrost kod zaređenih monaha. Umjesto u njihovom mističnom mantranju, pronalazim je u svakodnevnim situacijama. U druženju s neobičnim kukcima i ljudima koji žive otvorenog srca.

Točno ispod Polarne zvijezde, veselo društvo je plešući slavilo Život, još duboko u noć.

Moj prvi tritisućnjak

Uspón slijepoga planinara na Säuleck

Željko Brdal, Zagreb

Iskreno, kada mi je Ivana, vodičica HPD-a Željezničar iz Zagreba predložila uspon na austrijski tritisućnjak Säuleck, prvo što mi je palo na pamet bilo je pitanje treba li mi takav vrh u životu. Tritisućnjak je ipak tri kilometra visok! Nikad prije tako visoko nisam bio, to je vrh viši od Dinare za cijelu dubrovačku Sniježnicu. Pitao sam se mogu li ja to. Bih, ne bih, da, ne ili ipak da... rojilo mi se mislima, prava dilema u glavi. No, kad sam porazgovarao s vodičem Mladenom, koji je rekao da će mi on i Danijel biti planinarsko-prijateljska podrška i pomoć, nestala je dilema. Znao sam da idem i da će sve biti kako treba. I bilo je tako, iako nije bilo lako... Već sada znam da ću ovaj izlet jednog dana prepričavati unucima.

Na dvodnevni izlet minibusom uputilo se 34 planinara željezničara i željezničarki. Vožnja prema Mallnitzu prošla je bez nepravilika. Put smo nastavili uskom planinskom cestom, tzv. »vožnjom straha«, jer su svi u busu ostali bez daha gledajući rub ceste koji nestaje niz strme kamene litice u provalijama bez dna. Svi osim mene i vozača čeličnih živaca, koji nas je sigurno

iskrcao u mjestu Dösental, početnoj točki našeg uspona. Visoke Ture (Höhe Tauern) najstariji su i najveći nacionalni park u Austriji. Tu se nalazi oko 300 vrhova visokih preko tri tisuće metara. Masiv se odlikuje velikim alpskim travnjacima, ledenjacima i slapovima.

Krećemo makadamskom cestom praćeni mirisom stajskoga gnoja, do mjesta gdje se odvaja planinarska staza. Početak uspona je idiličan. Oko nas su alpski pašnjaci, »milka« krave koje pasu i muču, zvuk zvona, žubor potoka, slapići koji se spuštaju, a putem se izmjenjuju šumarci i livade. Osjetio sam svu tu idilu koja nas je okruživala. Staza je u tom dijelu lagana. Ekipa je brala borovnice i sa mnom dijelila taj prirodni doping. Dobro markiranom stazom uspinjemo se na visinu naše Dinare bez većih napora i teškoća. Tu smo prošli pokraj, može se reći, omanjeg obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva sa svime što ono treba imati da bi opstalo na toj visini. Posebnost staze su svakako markacije u bojama austrijske zastave. Vrijedilo bi i našim markacistima razmisлити o tome da se s crveno-bijelim-plavim markama označe staze koje u Hrvatskoj vode na visinu od 1831 metra.

Do planinarskog doma Arthur von Schmidhaus, koji se nalazi na nadmorskoj visini od 2281 metra, Mladen i ja stigli smo tehnikom »štap vodioja«. To je tehnika uspona kojom vodeći planinar vodi slabovidnog ili slijepog planinara tako da obojica drže štap u jednoj ruci, svatko za jedan kraj. Tako štap služi za orijentaciju i usmjerenje, dok se drugi štap koristi kao dodatan oslonac za kretanje. Naravno, osim štapa vodioje, tehnika podrazumijeva i usmene upute te upozorenja ako je na stazi nešto na što se posebno treba obratiti pažnja.

U domu večeramo te nastavljamo druženje uz gitaru i pjesmu. Dom se nalazi tik do kristalno bistrog ledenjačkog jezera Dösender See, u kojem se jedan hrabri planinar okupao.

Tanja stavlja borovnice u Željkovu ruku

Budimo se u cik zore, doručujemo s pogledom na jezero te se odmah pripremamo za uspon. Sati je 7, a mi krećemo na, kako ga zovu, »damski tritisućnjak«. Vrh Säuleck, visok 3087 metara, dobio je takav nadimak jer do njega vodi staza bez sajli i klinova, tehnički je dakle razmjerno jednostavna. Teren od doma do vrha već se na samom početku postupno, ali neprestano uspinje, a zahtjevan je i za videće planinare. Mladen i ja odustajemo od tehnike »štapa vodilje« te idemo tehnikom »na ruku«. Držeći se tako za ruke odhodalili smo cijeli dan. Danijel je išao iza mene kao pratitelj »osigurač« i planinarska »metla«. Na začelju se formirala ekipica koju sačinjavamo Danijela, Svetlana, Danijel, Mladen i ja, dok je ostatak društva bio brži i odmakao je naprijed. Ovaj dio uspona naziva se kolokvijalno »granitni pakao« jer se staza uspinje po mnoštvu razbacanih pomičnih granitnih ploča. Zbog takvoga je terena pri usponu potreban dodatan oprez i najveća pozornost.

Put do vrha je i dalje dobro markiran, ali sad su već češće uobičajene markacije, no zbog zahtjevnog terena potrebno je dobro pratiti oznake. Teren je prekriven snijegom koji se nikad nije, a vjerojatno nikad ni neće otopiti. Mladen me je cijelo vrijeme usmjeravao, ukazivao na prepreke, pazio da idemo putom gdje bi mi bilo lakše, savjetovao mi gdje stati, kuda se penjati, gdje si pomoći rukom, gdje i kako nogom, kamo gore, kamo dolje, kuda se provući. Kad sam se morao pentrati baš i rukama i nogama u labirintu stijena, moj bi me prateći duet usmjeravao gdje se primiti rukom, kamo stati nogom, a pazili su i na moju glavu kako ne bih postao aktivni markacist. Naravno da sam imao kacigu na glavi! Bilo je vremena i za šalu na račun moje invalidnosti, posebno na nekoliko škakljivih detalja. »Željao, dobro da ne vidiš gdje smo sad!« Govore mi samo »ravno, ne mrdaj ni lijevo ni desno«, a ja istovremeno dobro čujem *rolling stone* – kamenje

Zadnji metri uspona na Säuleck

koje se kotrlja niz strminu u dubinu. Ili, vele mi Mladen i Danijel: »Zamisli da hodaš po vrhu strmog, najstrmijeg krova«. Oprezno i brižljivo, uz bezgranično povjerenje u pratinju – tako je izgledao moj uspon.

Imali smo sreću što nam je prilikom uspona bilo sunčano i suho vrijeme. Pričala mi je poslije ekipa o tih posljednjih nekoliko stotina metara pred sam vrh kakav im je to doživljaj bio. Činilo se svima da nikako neće proći i stići na vrh. Onaj križ na vrhu, bez obzira na broj učinjenih koraka, nikako da postane veći i rukom dohvatljiv. S obzirom na to da je mnogima iz ekipe ovo bio prvi uspon na 3000 metara, dolazak na vrh imao je posebno značenje. Onaj osjećaj kad nestanu sve brige iteškoće, sve se misli spoje samo u jednu – vidi gdje sam, a odakle sam krenuo. Korak po korak, naprijed, gore, i tako, činilo se unedogled. Nikad kraja! Uspón traje li ga i traje! Negdje u četvrtom satu provedenom u hodnji, vrh je na

vidiku. Je li to taj vrh, pitao sam se? Naporno je bilo kao nikad prije. Ostatak društva već je na vrhu i, iskreno, tada sam počeo razmišljati da možda i odustanem. Teško je to objasniti, vrh je tu negdje ispred, negdje iznad, ali nevidljiv. Tada sam čuo glas preko voki-tokija. Ivana kaže: »Vidimo vas, još malo«. To »malo« meni se može »prodavati« satima. Tipa: vrh je tu tik ispred nas, he he he. A to »malo« nikako da završi, mimoilaze nas neki iz društva koji se već vraćaju i spuštaju natrag prema domu. I opet to »još malo«. Dogodilo se i jedno odustajanje. Razmišljao sam trebam li se i ja tome pridružiti i odustati. Nemoj, ti to ne znaš, čujem nosoroga u sebi. Mladen kaže »ne bi ti ja ni dal' da odustaneš«. I on, lokomotiva od čovjeka, umoran je, već pet sati svladavamo ovaj granitni pakao. Uz nas dvojicu, bila je i Svetlana, ide dalje kad vidi kako ja grabim. Noge teške, ali idu, nema posustajanja, idu gore i samo gore. Staza je strma, strmija što je bliže vrhu, kamenita, a umor je sve prisutniji.

Torta i šampanjac na vrhu

Sipar frca na sve strane, Mladen i ja umorni smo kao nikad prije. Umorne noge samo nastavljaju, i počinjem čuti glasove ekipe koja mi dovikuje s vrha. Bodre me, čekaju, a ja uz povike osjećam vjetar, doslovno njušim tih 3087 metara, ali nikako još da stignem do cilja.

U dobrom društvu na 3087 metara

Ako sam ikada i posumnjao, sada sam si dokazao da sam pravi pravcati planinski nosorog. Osjećam pred kraj, tik pred vrhom, da je to sad to, pojedunosti na stazi nepogrešivo mi pokazuju da je ovo završni uspon. Svako malo moram se pomagati rukama da bih ispenjao neki detalj. Koji

Silazak preko bezbrojnih blokova granita

metar niže od samog vrha nalazi se križ kraj kojeg su planinari i planinarke, kojima je ovo bio prvi uspon na 3000 metara, bili kao i ja, »kršteni«. Vrh! Stigao sam!

Säuleck je 3087 metara visok vrh u Säuleckkamm, planinskom lancu u južnom dijelu Ankogelgruppe u austrijskoj pokrajini Koruškoj. Nalazi se jugozapadno od Hochalm spitze i jedan je od najznačajnijih vrhova u Nacionalnom parku Visoke Ture. S vrha, na kojem se nalazi križ, pružaju se veličanstveni vidici na obližnje vrhove Visokih Tura, Ankogel, Hochalm spitze i Reißbeck.

Taj trenutak uspona bio za me doseg čistoga planinarskog svemira. Trenutak kad sam stigao na vrh gotovo je neopisiv, sasvim čaroban, predivan i neponovljiv. Mladen i ja plačemo, smijemo se i grlimo. Svi plaču, smiju se, sve istovremeno. Vesele se, grle me i čestitaju. Pukao sam kao kokica, što od napora, što od ponosa! Naravno, i od sreće što imam ekipu kakva je ova moja planinarska. Aidin gutljaj vode pamtit ću zauvijek. I onda mi na kraju svega još Ivana kaže: »Dodji da

puhneš svjeće na torti!«. Mladen i Ivana ispunili su obećanje da će mi za rođendan pokloniti jedan poseban vrh. I na 3087 metara donijeli su za mene tortu, svjeće i šampanjac. Otvorili smo ga, pili i veselili se. Cijela je ekipa bila sretna zbog mog uspona, a ja sretan što ih imam takve kakvi jesu - to su pravi pravcati prijatelji. Evo, i sada mi teku suze kada se svega toga sjetim!

Od doma do vrha trebalo nam je pet sati hoda. Kiša koja je počela kad smo bili na vrhu, najavila je da sada slijedi povratak. Spuštanje s vrha do doma bilo je još zahtjevnije nego uspon. Kamenje i korak u dubinu, da mi je samo znati koliko smo koraka nabrali tijekom ovog izleta, a granitna staza je mokra i skliska. Spuštali smo se praćeni kišom i tučom, korak po korak natrag do doma. Bili smo već mokri do kože, ali ponosni. Kad smo sišli u dom, presvukli smo se, okrijepili i kratko odmorili. Nakon zajedničke fotke ispred doma za uspomenu, krenuli smo silaziti prema autobusu. Već je pao i mrak, kiša je samo bezbrižno nastavila padati po nama, a na glavama su nam svjetiljke koje svijetle u šumskome mraku poput krijesnica.

Snimak kod planinarskog doma prije silaska u Mallnitz

Sretni i zadovoljni stižemo do autobusa, otprilike u 22:30 sati. Iza nas je 15 sati hoda. Usljedio je noćni povratak kroz Austriju i Sloveniju do Zagreba, a tijekom vožnje sabiranje dojmova. Bio je to izlet koji ću pamtit i do kraja života.

Prenosim kako smo sve to doživjeli moji prijatelji i ja!

Mladen Stanković

Željko je inspiracija. Kad vidite koliko se veseli svakom izletu i koliko je aktivan u planinarstvu, a slijep je. To se rijetko viđa! Dobar smo tim. Preporučam mu gdje smo, kad vidim nešto zanimljivo povedem ga da opipa. Njegovo oduševljenje je zarazno, onda se osjećam fantastično i drago mi je da sam i ja tome pridonio. Prije tri tjedna išli smo na Velebit i on meni u autu kaže: »Nije najgore biti slijep, ima toliko gorih stvari.«

Kad vidite koliko je on uporan i pozitivan, to prelazi i na vas – kaže Mladen za Željka s kojim je tijekom svih planinarskih pustolovina stvorio neraskidivo prijateljstvo.

Mirela Čokešić

Sve u svemu, Säuleck je vrh koji se isplati »osvojiti«, ne samo zbog nadmorske visine, već i zbog doline kojom se do njega dolazi. Međutim, ovaj uspon na Säuleck neće se pamtit samo po planinskim ljepotama, pamtit će se po nečemu mnogo važnijem; stvaranju povijesti. Baš je zgodna činjenica da je jedan profesor povijesti 1. rujna 2019. zauvijek promijenio povijest našega planinarskog društva, ali i povijest planinarstva u Hrvatskoj. Željko Brdal, planinar s invaliditetom, slijep, osvojio je »damski vrh« i popeo se na Säuleck uz vodičku pomoć našega dragog Mladena. Planinari i planinarke koji su hodali s njim po stazi i vidjeli koja je to volja, upornost, trud i odlučnost potrebna za takav pothvat, te koje je vodičko znanje i stručnost potrebno vodiču, znaju da nema riječi u hrvatskom jeziku kojima se to može opisati. Točno takav bio je i osjećaj prilikom Željkovog i Mladenovog uspona na vrh. Neopisiv! Prolomio se gromoglasan pljesak, čestitke, veselje, suze... sve to u jednom. Emocija koja je bila toliko snažna da se na vrhu svima nama koža naježila, suze su krenule, a osmijeh

Dopredsjednik HPD-a Željezničar Mladen Stanković i Željko Brdal

dugo nije silazio s lica. Proboj emocija, koji opet, jednostavno nije moguće riječima opisati. Uspjeh koji vrijedi zapamtiti kao motivaciju i inspiraciju svima nama, ali i kao podsjetnik na činjenicu kako je uz prijateljstvo, jedinstvo i suradnju moguće ostvariti i ono što se možda na prvu čini nemogućim. Podsjetnik koliko je čovjek zapravo velik i koliko su ljudska volja i duh jaki i moćni.

Od srca čestitam za ono što si napravio toga dana. Taj trenutak uspona, ta pozitivna energija i ljudska toplina na hladnom alpskom tritisućnjaku nešto je što ćemo pamtit dok smo živi. A ono što također ne smije ostati nespomenuto i bez čestitke, jesu vodički trud i prijateljstvo našega dragog Mladena. Momci, na tome što ste nam tog dana pokazali, na tome što prkosite ograničenjima, na volji, na upornosti, na prijateljstvu, na tom trenutku za pamćenje, veliko vam i iskreno hvala!

Željko Brdal

Planinarenje je neopisivo, zaista nemam druge riječi. Ta čarolija boravka u prirodi, druženja i prijateljstava, putovanja i upoznavanja novih mjesta posve me obuzela. Stekao sam puno prijatelja. Zahvaljujući planinarenju, obišao sam mjesta i naselja za koja većina ljudi nije nikad ni čula.

Imate li dovoljno volje, prepreka nema. Kad nešto zacrtate, možete to ostvariti ako silno želite, koliko god vam se činilo teškim. Da bismo uspjeli, prije svega moramo vjerovati da to možemo. Do uspjeha se ne dolazi dizalom, već stubama.

Zimska šetnja do Vaganskog vrha

Tomislav Čanić, Gospić

Nas trojica planinara iz PD-a Željezničar iz Gospića iskoristili smo izuzetno povoljno vrijeme za zimski uspon na najviši vrh Velebita, Vaganski vrh. Prijašnjih godina u siječnju rijetko bi se tko usudio, bilo s ličke ili pak s primorske strane, kročiti po visokom snijegu ili zamrznutim površinama na vrh Velebita.

Zanimljivo je da se Vaganski vrh u davnim vremenima nije ni smatrao najvišim vrhom naše velebitne planine. Naime, držalo se da je najviši vrh Velebita Sveto brdo, koje je visoko 1753 metra. Kako piše naš velebitski pisac pok. dr. Ante Rukavina, svojim imenom, visinom, izgledom i istaknutim položajem na kraju niza najviših velebitskih vrhova, čestim olujama i grmljavinama pri sukobu južnih i hladnih vjetrova i oblaka, vrh je blještao vatrom noćima i na suncu, zadivljivao, prijetio i strašio stanovnike podvelebitskih sela. Zato su ga gledali sa strahopoštovanjem i rijetko se tko penjao na nj.

Da Sveto brdo nije najviši vrh, dokazano je 1777. prilikom prvoga topografskog snimanja ovih predjela. U prvim izdanjima karata iz godina 1883., 1902. i 1915. »sporna kota« bio je vrh istočno od Babina jezera, koji je nosio oznaku visine 1760 m, pa se onda tvrdilo da je taj vis najviši u čitavom Velebitu, znači viši i od Vaganskog vrha i Svetog brda. Slijedila su mnogobrojna suprotna mišljenja u svrhu ustanovljenja pravog stanja. Sporne su bile visine i imena Vaganskog vrha (1758 m), Babina vrha (1741 m) i bezimene kote 1712 m.

Visina Vaganskog vrha nije nikad bila sporna, ali mu je ime često mijenjano. Prvi put se spominje kota 1758 m kao Vaganski vrh u raspravi Petra Matkovića tiskanoj u »Radu Jugoslavenske akademije« iz 1872. godine. Poslije mu se mijenja ime u Babin vrh i najdrastičnije u »Planinarskom vodiču po Velebitu« dr. Josipa Poljaka (1929.) u

Golići, kako je autor čuo od velebitskih stočara. Međutim, nova specijalna vojna karta reambulirana 1930. donosi i danas važeće visine Vaganskog vrha (1758 m), Babina vrha (1741 m) i bezimene kote 1712 m, koja je 1973. nazvana vrhom Petra Zoranića.

Dejan, Igor i ja krenuli smo na Vaganski vrh u nedjelju 19. siječnja. Sunčana subota, dolazak osobnim automobilom do Starigrada i odlazak obilaznim putom zbog izgradnje direktne pristupne ceste do ulaza u Nacionalni park Paklenica, gdje smo uredno platili ulaznice i parkiralište za osobni auto. Na parkiralištu u klancu Velike Paklenice izvadili smo naprtnjače i opremu te krenuli malo prije 12 sati laganim usponom po dobro uređenoj planinarsko-turističkoj stazi. Prije uspona pričam mlađim kolegama o tunelskom skloništu ili, bolje reći, bunkerima, koje je 1950. u najvećoj tajnosti iskopala jugoslavenska vojska radi sklanjanja ljudi u slučaju atomskog rata. Sklonište sada služi u turističke svrhe. Površina cijeloga podzemnog kompleksa je 1730 četvornih metara, a dužina 549 metara. Prije 40 godina su nam neki mještana velebitskih sela pričali da su tunele gradili uglavnom politički i vojni zatvorenici. Radili su u strogoj tajnosti i pod prisegom da o izgradnji i uvjetima pod kojim su radili neće nikada govoriti.

Lakim usponom po brižno naslaganom i ubetoniranom kamenju počeli smo svoj pohod uz šum vode rječice Paklenice, koja se mjestimično slijevala u obliku slapova. Sa strahopoštovanjem smo gledali penjališta. Mnogo je onih koji se ovdje počinju baviti penjanjem i učenjem penjačkih vještina. S desne strane dominira prepoznatljiva stijena Anića kuka. Ta stijena visoka viša od 300 metara, najveća je monolitna stijena u Hrvatskoj. Na jednom nas je mjestu pretekla manja skupina mladih turista, ali smo

je sustigli kod prvih klupa u klancu. Nailazimo i na poučne ploče s opisom životinja na koje posjetitelji mogu naići, zatim ptica, raznih vrsta biljaka, kao i putokaze za planinarski uspon do Anića luke (45 min), Jurlina (45 min), planinarski dom Paklenica 1:30 h. Iz Anića luke do vrha Anića kuka dođe se za 1:15 h. Uspon nije previše zahtjevan, osim pred sam vrh. U tih petnaestak minuta kretanja po razbacanom kamenju treba dosta vještine za preskakivanje s kamena na kamen. Nagrada za napor slijedi na samom vrhu prilikom razgleda prekrasnih panorama, od ureza klanaca do velebitskih kamenitih visova.

S lijeve se strane odvaja uspon prema Manitoj peći. Do nje se stiže za 40 minuta uspona. To je lijepo uređena špilja koja se može obići uz stručno vodstvo, isto kao i tunnelsko sklonište Podzemni grad Paklenice.

Do planinarskog doma hodamo diveći se prirodnim vrijednostima zatečenim u okomito urezanom klancu Velike Paklenice. Uz put su dva stalna izvora pitke vode, a za vrijeme turističke sezone na polovici klanca otvorena je šumarska kuća koju nazivaju Dvor, a služi za okrjepu brojnim planinarima i turistima. U domu nas dočekuje mlad i ljubazan domaćin. Nudio nam topli grah s kobasicama, ali smo radije pojeli nešto iz svojih ruksaka da ih barem malo olakšamo prije daljnjeg uspona. Međutim, zamolili smo ga da nam grah ostavi za drugi dan kad se vratimo s vrha.

Prema daljinaru, od doma do Vaganskog vrha treba 5 sati, i to do Struga gdje smo planirali zanoćiti 3 sata i drugi dan do Vaganskog vrha 2 sata. Iznad planinarskog doma Paklenica potomci nekadašnjih domorodaca Ramića i Parića uredili su također zanimljive smještajne objekte za planinare i turiste. Kada smo prolazili kraj objekta Marija Ramića susretljivo nas je primio i počastio rakijom, a od njegovih gostiju dvojica planinara su se upravo spustila najstrmijom, takozvanom Lipom stazom od Vaganskog vrha i savjetovali nam da se njome ne spuštamo jer je jako strma i na mjestima dosta zaleđena.

Susret s Brdalovim kumom

Daljnji uspon bio je srednje težak, a kada smo došli do prijevoja ispod Buljme, dočekao nas je jak sjeverac koji nam je prodirao do kosti. Od

prijevoja uspijevamo do skloništa Struge doći za nešto manje od pola sata. Iznenadili smo se brojem planinara koji su došli prije nas. Ugodno društvo planinara koji su već pekli kobasice, a toplina u skloništu za čas nas je oslobodila od hladnoće. Zanimljiv susret doživio sam s kumom poznatoga slijepog planinara Željka Brdala Draženom Grizeljkom iz Zagreba, koji me je prepoznao iz njegova pričanja o meni. Naime, bio sam jedan od planinara koji je Željka vodio na pet velebitskih vrhova Hrvatske planinarske obilaznice. Za sada je u svoj dnevnik od 150 vrhova ovjerio već 130 kontrolnih točaka, što je nevjerojatan uspjeh za čovjeka koji ne vidi putove po kojima hoda. Zajednički smo večerali i prepričavali svoje planinarske dogodovštine. Spavanje

Pred planinarskim skloništem Struge

Na Vaganskom vrhu u siječnju - nema snijega

u vreći na tvrdoj hrastovoj daski bez madraca i podmetača ne bih nikome preporučio.

Za buđenje se nisam trebao bojati jer sam se zajedno s vrećom okrenuo bezbroj puta tijekom noći, tako da sam jedva dočekaao da svane novi dan. Kao po nekom dogovoru, svi smo se dizali po grupama gotovo u isto vrijeme, doručkovali i upućivali se prema svojim odredištima. Jedna je skupina krenula prema Velikom Rujnu, dvije prema Paklenici, dok smo nas trojica i još četiri planinara pošli prema Vaganskom vrhu. Ova četvorica su pošla tridesetak minuta prije nas, namjeravajući produžiti prema Svetom brdu.

Za 15 minuta hoda od Struga bili smo već kod poznatog ozidanog izvora Marasovca. Za njega me vežu brojne uspomene s ranijih planinarenja. U vrijeme kada je na tom području bilo i po stotinjak grla krupne stoke i nekoliko stotina ovaca, ovaj izvor je pastirima i stoci život značio. Oko pola sata od izvora stajala je planinarska kuća

Štirovac koju su sagradili planinari iz Medka. Bila nam je dobro utočište za vrijeme planinarenja po ovom dijelu Velebita, ali je taj dom nažalost uništen u Domovinskom ratu.

Jahanje preko Vaganskog vrha

Prisjetio sam se jednog događaja prije četrdeset i pet godina kada sam s još trojicom planinara u smiraj dana naišao na petnaestogodišnjeg dječaka, koji je dva dana lutao u području između Visočice i Badnja. Dječak je bio izgubljen, iscrpljen, izgladnio, izbezumljen i nemoćan da krene dalje. Najprije smo ga ohrabрили, dali mu vode i hrane i rekli mu neka se malo odmori dok se mi vratimo s vrha Badnja kamo smo pošli po žig VPP-a. Rekli smo mu da je u blizini planinarski dom pod Štirovcem, gdje će moći prenoćiti, okrijepiti se i odmoriti, a ujutro s nama krenuti sve do ispod Svetog brda, odakle može dalje krenuti sam. Bio je to Marko Stjepanović rodом iz sela Medvjeđa nedaleko od Obrovca, odakle je s ocem došao na stočni sajam u Gospić da prodaju konja i ždrijebe. Trgovina nije uspjela pa ga je otac uputio da odvede konja i ždrijeme istim putem od Divosela, Visočice i dalje planinarskom stazom preko Rudina, Oglavinovca, Javornika, ispod Badnja, Marasovca, Vaganskog vrha i Svetog brda do njihova sela. Dok je Darko Vukelić ostao s dječakom, mi smo otišli na vrh i vratili se do njih te zatim svi zajedno po mraku sišli u planinarski dom. U domu je bilo još nekoliko planinara, a mi smo se ponovno okrijepili i zanoćili. Noću je naišlo nevrijeme s grmljavinom, pa se Marko zabrinuo kako će preživjeti njegov konj i ždrijebe koje je ostavio vezane na Štirovačkoj kosi. U rano jutro krenuli smo dalje, a dječak je plakao od sreće kada je vidio svoje životinje žive i zdrave.

Budući sam na peti imao trn (okoštenje), a noga mi je jako otekla, zamolim maloga da projašem na konju sve do našeg rastanka ispod Svetog brda, na što je Marko pristao. Na kraju se sve dobro završilo, a za tjedan dana sam dobio na kućnu adresu pismo kojim mi se zahvaljuje i poziva me da sa svojim društvom posjetim njegove roditelje koji će nas počastiti pečenim janjetom. To pismo čuvam u arhivi pa ću ga, ako se jednog dana odlučim pisati knjigu o svojim

planinarskim doživljajima, objaviti u cijelosti zajedno s fotografijom na kojoj jašem prema Vaganskom vrhu.

Kada smo Dejan, Igor i ja stigli na proplanak iznad Marasovca, bacili smo pogled unatrag. Posebno se lijepo vidii suncem obasjani kameniti Badanj (1638 m) koji se impozantno nadvija prema Medku. Na Badnju sam u zimsko dobu posljednji put bio prije 42 godine. Tada smo imali neprilike s jednom djevojkom koja nam je prilikom uspona prema Badnju propala kroz snijeg u pukotinu između dva velika kamena, ali je sve ipak dobro završilo.

Iako smo bili opomenuti da je staza prema Vaganskom prilično zaleđena, nije nam se činila opasna, uglavnom zato što smo pažljivo hodali skrećući na dio na kojem je bilo oko 20 cm snijega. Idemo strmo uzbrdo kroz kamenjar, potom prolazimo malo odužu ravnu stazu uz travnate padine, u posljednjem dijelu nekoliko stotina metara staza vodi kroz klekovinu obavijenu gustim injem i konačno dolazimo na vrh. Netko je postavio metar niže od nekadašnjeg obilježja vrha križ i ubetonirao žig u živi kamen.

Autor Tomislav Čanić na konju 1973.

Nakon uživanja na zubatom suncu u vidici-ima prema moru i velebitskim visovima, fotografiranja i utiskivanja žiga u planinarske dnevnik, vratili smo se istim putom. Prolazeći kraj odvojka staze koja vodi između Babina vrha i vrha Petra Zoranića uočili smo Babino jezero, koje je bilo zaleđeno, slično kao u svibnju 1973. kada sam

Prije 47 godina na južnom Velebitu

Konji na Velebitu 1973.

išao preko zaleđenog jezera na svečanost imenovanja vrha Petra Zoranića.

Kod bunara Marasovca nailazimo na dvojicu splitskih planinara koji su stigli s Velikog Rujna. Raspituju se o terenu i vremenu hodanja do Vaganskog vrha. U skloništu Struge malo smo prezalogajili da dobijemo snage za spuštanje. Od Struga do planinarskog doma Paklenica trebala su nam nepuna tri sata. Savjesni domaćin stvarno nam je sačuvao tri porcije graha s kobasicama. Noćenje u domu bilo je neusporedivo bolje nego na Strugama, jer smo imali madrace i dobili po dva pokrivača. Bilo je ipak hladno jer se nije ložilo, ali smo srećom imali dobre vreće za spavanje, tako da smo se ipak naspavali.

Mladi domaćin otišao je u ranim jutarnjim satima u Starigrad po opskrbu i ostavio nam dom na povjerenje, tako da smo nakon ustajanja i umivanja skuhalo kavu, osvježili se i krenuli niz prekrasno utkani klanac Velike Paklenice do automobila. Negdje na pola puta do parkirališta susreli smo domaćina, zahvalili mu se na susretljivosti i pozdravili ga. U Starigradu smo kupili bureke, sendviče, sokove i otišli u vikendicu

Igorovih roditelja u Seline, gdje smo se nahranili i odvezli na drugu zanimljivu lokaciju – Manastir Krupu kod Golubića. Tu smo poduzeli pješačku turu do Kudinog mosta, o kome postoji legendarna priča još iz vremena osmanskih osvajanja. Most preko rijeke Krupe sagrađen je bez vezivnih sredstava, samo suhozidoma, i to prije više od 500 godina. Pristupne poučne staze do mosta uređuju Park prirode Velebit i Nacionalni park Krka, što će uvelike obogatiti turističku ponudu parkova. Naime, ako je igdje netaknuta priroda, to je rijeka Krupa koja teče kroz strm kanjon brojnim slikovitim slapovima bistre zelenkaste vode i utječe u rijeku Zrmanju. U blizini vrela i sela Krupe nalazi se nadaleko poznati manastir, koji čuva brojne vrijedne relikvije.

Povratkom u Gospić završili smo jedan prekrasan zimski izlet. Imali smo vremenske prilike kakve ne pamtim u svom dugogodišnjem životu – siječanj bez snijega na Velebitu! U takvim okolnostima dogovorili smo se da naš sljedeći posjet ovom dijelu Velebita s primorske strane bude uspon kroz Malu Paklenicu preko Ivinih vodica na Sveto brdo.

Hirčevo sklonište na Bijelim stijenama

Priča o najvećem planinarskom skloništu u Hrvatskoj

Luka Kvočić, Zagreb

Bijele stijene nadaleko su i naširoko poznate kao unikatno djelo prirode. O njihovoj vrijednosti i jedinstvenosti najbolje govori činjenica da imaju viši stupanj zaštite nego Plitvička jezera. Divljina je to u kojoj možete uživati i biti njome oduševljeni svaki put kad je posjetite. Uvijek ćete pronaći neku stijenu koju dotada niste zamijetili. I što uostalom ta stijena tu radi, kako ju je voda uspjela oblikovati u takvo maestralno djelo? To je jednom prigodom (2008.) stari Kvočić slikovito opisao ovim riječima: »Bog kao da ima vreću punu dragoga kamenja, pa bi,

dok je šetao zemljom, tu i tamo izbacio pokoji. U ovom mu je kraju ta vreća vjerojatno negdje zapela i poderala se a da nije primijetio, pa je tako ostavio puno blaga na jednom mjestu.«

Povijest ljudskog prisustva u tim predjelima seže u 19. stoljeće, kada su Jakob Mihelčić i Ivan Karlović, lugari iz Begova Razdolja, slijedeći medvjede tragove s razdolske strane uspjeli doći do predjela za koji se dotad smatralo da je neprohodan. Ubrzo je, točnije 28. 7. 1899., Mihelčić onamo poveo prirodoslovca i planinara Dragutina Hirca te mu otkrio Bijele stijene. Time

Prvo sklonište na Bijelim stijenama

je, osim što je svijetu otkrio taj skriveni biser, postao i prvi planinarski vodič u Hrvatskoj.

Građevine

Prva kuća na Bijelim stijenama, takozvana Hirčeva kuća, izgrađena je na poticaj predsjednika HPD-a dr. Ivana Krajača, a svečano je otvorena 27. svibnja 1928. Dobro se držala i godinama služila planinarima, dok nije za Drugoga svjetskog rata uništena. Obnovili su je 1952. članovi PDS-a Velebit, a 1961. skrb o njoj je preuzeo je HPD Kapela (tada PD »Rade Končar«). Godine 1963., zbog velike vlage u kući (koja je bila zidana i nalazila se na dnu dolca) i ograničene mogućnosti korištenja (veći dio godine bila je pod snijegom), Upravni odbor Društva donosi odluku da se počne s izgradnjom nove kuće.

Idejni projekt nove kuće »Dragutin Hirc« izradio je arhitekt Nenad Paulić. Prema tom je projektu kuća građena sljedećih nekoliko godina te svečano otvorena 4. 7. 1968. Vrijedi spomenuti da ju je gradio Drago Radočaj, tesar iz Ogulina, jedini profesionalni graditelj na projektu. Mnogo se

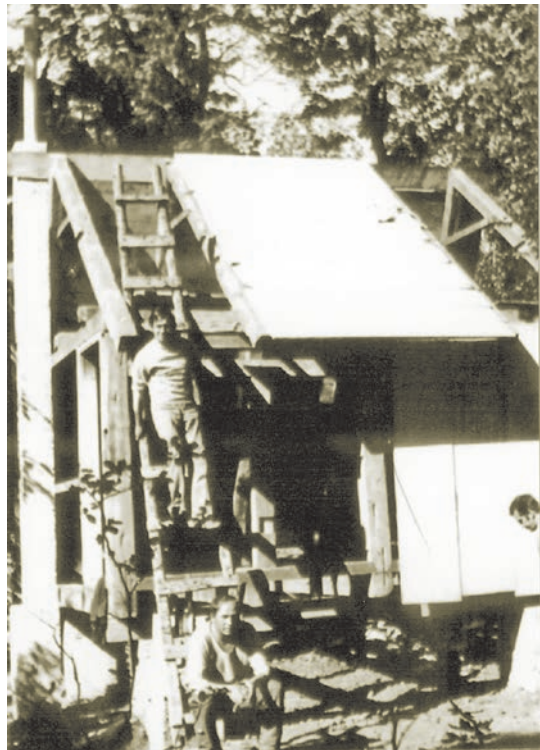

Izgradnja planinarske kuće na Bijelim stijenama 1968.

vremena potrošilo na planiranje i položaj kuće kako bi se otklonile mane prve građevine. Zahvaljujući podizanju kuće na zidane, kamene noge, takozvane »babe«, te izradi gornjeg dijela kuće samo od drva, u posjetu »Bijelima« moglo se i zimi.

Hirčeva kuća 1959.

Gradnja planinarskog skloništa 1969.

Požar guta novo sklonište na Bijelim stijenama 1975.

Ubrzo nakon otvaranja postalo je jasno da je kuća premala kako bi primila sve zainteresirane planinare. Dodatna otegotna okolnost bila je ta što je otvorena samo vikendom. K tome, stara je Hirčeva kuća dotrajala i nije se više mogla koristiti. Zato Kapela 1969. donosi odluku o gradnji skloništa. Dio materijala nastaloga rušenjem stare Hirčeve kuće (srušena je do kraja 1972., a ostala je samo šterna koja se i danas koristi) iskorišten je za izradu »baba«. Projekt skloništa napravio je 1973. Ivica Felkel, a odmah se pristupilo i gradnji, tako da je već 15. 9. 1974. sklonište svečano otvoreno.

Nažalost, veselje je bilo kratka vijeka: samo dva mjeseca poslije stiže vijest da je sklonište u potpunosti izgorjelo. Uzrok požara nije bilo moguće utvrditi. Sav trud graditelja nepovratno je nestao. Ali društvo nije klonulo duhom, naprotiv, odmah se primilo posla: Ivica Felkel i Arpad Karoly izrađuju projekt novoga, većeg skloništa. Sklonište »Miroslav Hirtz«, kakvo poznajemo i danas, otvoreno je 1976.

U posljednjih nešto više od četiri desetljeća, kuća i sklonište brižno su održavani. Ali surovi uvjeti kakvi vladaju na Bijelim stijenama, bez obzira na konstantno održavanje, polako nagrizaju nastambe. Kuća je nekoliko puta temeljito obnavljana: 1979. elektrificirana je solarnim panelima, 1982. dotrajala drvena šindra zamijenjena je aluminijskim krovom, a 2001. izmijenjena je natrula greda koja je nosila cijelu kuću, na krovu su postavljeni novi limovi, zamijenjena je kompletna istočna strana kuće, izgrađen je novi most, napravljena toplinska izolacija, zamijenjeni

Izgradnja drugog skloništa

su prozori i izvedeno još mnoštvo drugih radova. Na skloništu dosad nije bilo velikih zahvata, kao na kući, ali njegova mračna unutrašnjost i dizajn koji nije primjeren suvremenom čovjeku, potaknula su nas na razmišljanje da još jednom zasučemo rukave, ovaj put kako bismo skloništu dali snagu da se nosi s atmosferilijama još puno, puno godina, a posjetitelju pruži toplinu doma.

Iz projekta arhitekta Juretića

Planirana obnova skloništa usmjerena je ka temeljitom preuređenju interijera, uz konsolidaciju postojeće konstrukcije te uređenje pročelja. Obnovom se gabariti skloništa neće mijenjati, štoviše, novim se rješenjem predviđa zadržavanje postojeće drvene konstrukcije zgrade, krova i krovnog pokrova. Postojeći je interijer skloništa derutan, taman, i po funkcionalnom rasporedu neracionalan. Glomazna konstrukcija ležišta (spavaćeg prostora), u trima razinama, zauzima polovicu tlocrtne površine, a prozorski su otvori nedostadni za primjereno dnevno osvjetljenje

Planinarsko sklonište Miroslav Hirtz na Bijelim stijenama

razmjerno velikoga i visokog prostora skloništa. Novim, funkcionalnim rješenjem, predviđeno je ležišta izmjestiti na novu platformu međukata, koja će se konstruirati uzdužno, punom dužinom prostora. Dio tlocrtne površine interijera tik do ulaza bit će iskorišten za oblikovanje manjeg vjetrolova, u čijem će nastavku biti konstruirane stube za prilaz ležištima na međukatu, dok će preostali dio »prizemlja« biti opremljen širokom klupicom, smještenom uza zidove odnosno krov kuće. Peć će se izmjestiti u središnji prostor. Pozicija ulaza u sklonište neće se mijenjati, no predviđeno je povećanje postojećeg prozora pokraj vrata na jugoistočnom pročelju: prozor će biti zamijenjen fiksnom staklenom stijenom. Za prozračivanje prostora i dodatno dnevno osvjjetljenje na sjeveroistočnom i jugozapadnom pročelju ostavit će se po jedan manji prozor.

Arhitekt Ivan Juretić već se iskazao svojim rješenjima u nekoliko projekata u planinama: obnovi i elektrifikaciji doma na Hahliću, obnovi i modernizaciji Rossijeva skloništa, izgradnji

skloništa Ždrilo te obnovi i modernizaciji skloništa u Šugarskoj dolubi. Njegove će ideje i neosporan talent da planinaru omogući odgovarajući odmor u divljini, uz inovativna praktična, multifunkcijska rješenja unutrašnjosti objekta, svakoga ostaviti u čudu, baš kao što to čini i priroda koja ga okružuje.

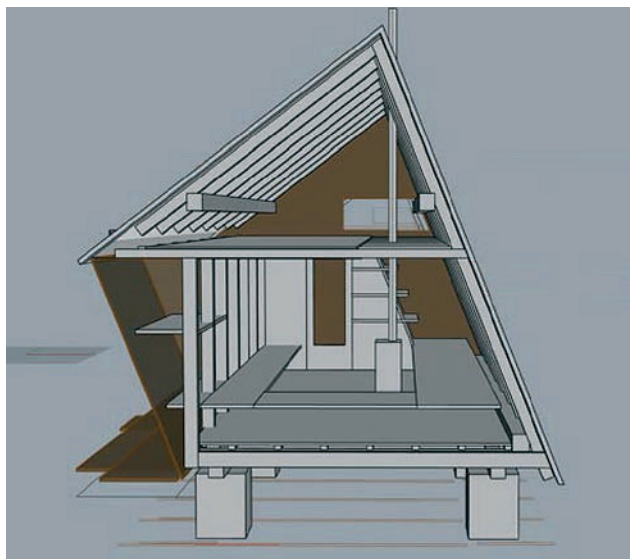
U početku se Juretić malo nećkao u pogledu novog zadatka na Bijelim stijenama, procjenjivao koliko smo ozbiljni, ali vjerojatno su presudili njegov nesalomljiv entuzijizam i želja, pa možda i čast da jednom hladnom objektu unutar strogog rezervata Bijelih i Samarskih stijena udahne nov život. Na naše veliko zadovoljstvo, pristao je odvojiti svoju energiju i vrijeme za taj projekt. Sklonište koje je odoljelo zubu vremena sada ćemo uložiti tako da zasjaji punim sjajem, primjerenim onom dragom kamenju usred kojeg obitava.

Dođite, pomognite

HPD Kapela ustoličen je na Bijelim stijenama 1961. i njima suvereno vlada gotovo 60 godina.

Osim navedenih objekata na Bijelim stijenama, sudjelovali smo u građenju ili uređenju kuće na Viništu, stare i nove Dulibe, skloništa na Stalku, skloništa »Jakob Mihelčić« na Bjelolasici te još nekoliko skloništa i nadstrešnica. Sve te objekte povezuje Kapelski planinarski put, koji zajedno održavaju HPD Kapela i HPD Vihor, a odnedavno i PD Izletnik.

Sigurno znate da se sklonište »Miroslav Hirtz« nalazi u strogom rezervatu Bijelim i Samarskim stijenama, području najvišeg stupnja zaštite prirode u Republici Hrvatskoj, i da do njega ne vodi cesta. Zbog toga će se sav materijal potreban za izgradnju i uređenje dopreмати isključivo ručno. Stoga molimo i za vašu pomoć! Glavni radovi na objektu odvijat će se od 20. lipnja do 20. srpnja. Nošenje materijala planirano je za otvaranje kuće, 16. i 17. svibnja, zatim za Tijelovo, od 11. do 14. lipnja, te od 20. do 22. lipnja. Projektom je samo vrijednost materijala procijenjena na oko 150.000 kuna, što ne čudi jer je riječ o najvećem skloništu u Hrvatskoj. Hrvatski planinarski savez prvi je prepoznao važnost obnove toga dotrajalog objekta i prvi se uključio u financiranje materijala kako bi akcija uspješno započela. Putem natječaja za obnovu, održavanje i izgradnju planinarskih objekata HPS je izdvojio 70.000 kuna, što je gotovo polovina iznosa potrebnog za materijal. Na nama je skupiti ostatak novca i senzibilizirati za pomoć planinare iz drugih planinarskih društava, ponajviše u prenošenju materijala, kako bismo uspješno priveli kraju taj projekt generacije »mladih« članova HPD-a Kapela. Obavijesti o akciji pratite na web-stranici Kapele www.hpd-kapela.hr.

Trodimenzijski prikaz skloništa nakon predviđene obnove

Obavijest o zatvaranju skloništa tijekom ljetne sezone 2020.

HPD Kapela ove godine organizira obnovu planinarskog skloništa »Miroslav Hirtz« na Bijelim stijenama te ovim putem obavještava planinare da će sklonište biti zatvoreno od svibnja do početka rujna ove godine. No, za vrijeme radova bit će otvorena kuća, i to svakog vikenda od polovice svibnja do polovice listopada, pa će se planinari tamo moći odmoriti i eventualno prenoćiti (bude li mjesta, s obzirom na to da će u njoj boraviti i graditelji). Očekujemo vaše razumijevanje za nastojanje da se nastavi intenzivan rad na očuvanju toga planinarskog objekta usred istinskog bisera naše prirode. Na tome vam unaprijed zahvaljujemo!

Planinarska kuća Vila Velebita prestala s radom

Nakon 17 godina uspješnog vođenja planinarske kuće Vila Velebita na Baškim Oštarijama PD Željezničar iz Gospića donio je odluku da ne prihvati produženje ugovora za upravljanje tim objektom. Tri su osnovna razloga zbog kojih gospićki planinari ne žele više voditi tu planinarsku kuću. Prvi je što su »Hrvatske ceste«, koje su vlasnik kuće, ponudile ugovor po kojem bi planinari morali mjesečno izdvajati od 200 eura za najamninu. Dobro je poznato da povoljna cijena noćenja za planinare ne može nikako pokriti troškove s obzirom na broj noćenja, režijske troškove, održavanje i najamninu, a objekt može popuniti ionako male kapacitete svega nekoliko mjeseci u godini zbog specifičnih vremenskih uvjeta na Baškim Oštarijama, poglavito zimi.

PD Željezničar je preuzeo objekt na korištenje početkom 2003., poslije zime, u stanju gotovo potpune devastiranosti, jer su od leda popucale cijevi i izazvale poplavu u kući, a zidovi i prostorije morali su se sušiti nekoliko godina. Te su godine na Baškim Oštarijama održani Dani hrvatskih planinara, na kojima je sudjelovalo više od 1700 planinara iz cijele Hrvatske, Slovenije te Bosne i Hercegovine. PD Željezničar je uložio velike napore oko saniranja objekta i uređenja okoliša, tako da je putem sponzora i vlastitim radom uspio izgraditi bočalište, pečenjarnicu za roštilj, a dosta truda se uložilo i u uređenje dvorišne prostorije s kojom se povećao kapacitet za noćenje za 12 osoba. Prava je sreća što je kod članova društva vladao veliki entuzijazam, pa za dragovoljne radove nikad nije bilo problema. U ono vrijeme članovi društva rado su dežurali u domu bez naknade, a sada su se uvjeti promijenili i nema entuzijazma. Članovi sve više vode računa o svojim interesima i jednostavno se teško mobiliziraju za radne akcije i općenito zajedništvo u planinarskom društvu.

Prije desetak godina uprava Hrvatskih cesta jednostrano je raskinula ugovor s PD-om Željezničar, na pritisak uprave hotela Velebno, koja je pismom namjere zatražila da se taj objekt preda njima na upravljanje. Zahvaljujući planinarskoj intervenciji preko viših institucija, uspjelo se postići da se kuća tada ne oduzme i da dalje može primati planinare. Nije teško zamisliti što bi bilo s kućom da su je tada preuzeli vlasnici hotela, koji su sami nebrigom i neznanjem upropastili i hotel. Hotel već godinama ne radi.

Drugi razlog zbog kojega se mi članovi PD-a Željezničar ne želimo baviti problemima kuće je već spomenut djelomično u prvom dijelu teksta, a to je

Kuća »Vila Velebita« na Baškim Oštarijama

gubitak entuzijazma kod naših članova, koji imaju sve više životnih, radnih i obiteljskih obaveza. Teret upravljanja planinarskom kućom, pogotovo u uvjetima brojnih pravnih obveza, pretežak je za planinarska društva, jer je malotko zainteresiran da se s tim problemima uopće bavi.

Treći razlog je kvaliteta gradnje objekta na Baškim Oštarijama, koja za vremenske uvjete na Velebitu, nije adekvatna. Naime, u vanjskim i unutrašnjim zidovima objekta nema izolacije, kako u zidovima tako i u podnom dijelu prizemnih prostorija. Septičke jame se dodatno pune zbog oborinskih voda, što znatno poskupljuje režije. Da bi se kuća grijala potrebno bi bilo uložiti znatna sredstva u centralno grijanje, što Željezničar nije u stanju investirati. Nadalje, dok smo mogli kao članovi dežurati i voditi koliko-toliko poslovanje, sve je bilo u redu, a sada je takva situacija da nam se ne isplati imati plaćeno osoblje koje će održavati dom.

Žao nam je što smo se morali odlučiti na ovaj korak, jer su Baške Oštarije jako zahvalno područje u planinarskom smislu, ako ne i najatraktivnije od svih planinarskih destinacija u Hrvatskoj. To se uočilo i prije Domovinskog rata, kada je Planinarski savez Hrvatske donio odluku o izgradnji Doma na Baškim Oštarijama, odredio lokaciju i izradio projekt, ali je sve planove upropastio Domovinski rat. Nažalost, okolnosti oko planinarskog objekta na Baškim Oštarijama, kao i kod nekih drugih značajnih planinarskih objekata u Hrvatskoj u koje su i planinarska društva i HPS godinama ulagali znatna sredstva, nisu povoljne.

Tomislav Čanić

Mlado leto na vrhu Učke 2020. (novogodišnji susret planinara)

Već dobrih 40-ak godina postoji nepisani planinarski običaj da se planinari s Liburnije 1. siječnja točno u podne okupe na vrhu Učke – Vojaku (1396 m). Za ovo okupljanje ne šalju se pozivi i ne lijepe se plakati. Planinari i ljubitelji prirode znaju da će svoje prijatelje i istomišljenike svake godine naći u isto vrijeme na istom mjestu. Zadnjih pet godina akciju »Mlado leto na Vojake« organiziraju zajednički planinarska društva s područja Liburnije: PD Knezgrad, Lovran, PD Opatija i PD Lisina, Matulji.

Prekrasno sunčano vrijeme privuklo je 1. siječnja ove godine rekordnih 250 planinara. Uz lokalna planinarska društva, ove su nam se godine pridružili članovi PD-a Glas Istre iz Pule. Ishodište pohoda je prijevoj Poklon (922 m). Nakon uvodne besjede predsjednika PD-a Opatija Borisa Božića okupljeno mnoštvo planinara uputilo se prema vrhu. Kolona se rastegnula poput gusjenice. Nažalost, ove je godine izostao bijeli pokrivač, no to nije umanjilo dobre vibracije među planinarima.

Točno u podne, kako to tradicija nalaže, došli smo na vrh Učke. Uz vrlo toplo vrijeme društvo se zadržalo na vrhu oko sat vremena izmjenjujući novogodišnje čestitke

i dobre želje te pijuckajući čaj, kuhano vino i šampanjac. Na samom vrhu bila je prava mala slastičarnica, jer su svi donijeli kolače s božićno-novogodišnje trpeze.

Nakon kolača i šampanjca, prilikom spusta bio je potreban povećan oprez. Bez »gubitaka« spustili smo se do planinarskog doma Poklon, gdje se druženje nastavilo. A nakon svega, rumenih obrašćica i dobro popunjenih trbušćica svi su se sretno vratili svojim kućama, puni dojmova s nadom u planinarski dobru i aktivnu novu 2020. godinu.

Robert Koprivnjak

Slovenski planinari uspješno prošli prvu hrvatsku dionicu puta E-12

Europski pješački put E-12 vodi obalom Sredozemnog mora od Gibraltara do Atene, povezujući tako sve sjevernomediteranske zemlje. Ulazi u Hrvatsku na međunarodnom graničnom prijelazu Plovanija, gdje započinje njegova prva dionica kroz Hrvatsku. Pješački put vodi prekrasnim predjelima i mjestima sjeverozapadne Istre. Trasa je duga 59,4 kilometara, završava u Poreču, a prolazi se uobičajeno u četiri jednodnevne etape.

U organizaciji Komisije za evropske pešpote u Sloveniji (KEUPS) i uz pripomoć Istarskog planinarskog saveza (IPS), slovenski planinari prolazili su

Okupljanje planinara 1. siječnja na Poklonu na Učki

Obraćanje predstavnika KEUPS-a, IPS-a i HPS-a

četiri siječnja po jednu od ovih etapa. Očito je da s ovih pohoda nose lijepe dojmove, jer se njihov broj iz godine u godinu povećava.

Prema programu, u subotu 25. siječnja 2020. u 10 sati doputovalo je pet autobusa slovenskih registracija u Kaštelir, na početak posljednje četvrte etape. Ubrzo je trg pred crkvom ispunilo oko 250 planinara iz PD-a Lisca Sevnica, PD-a Radlje ob Dravi, PD-a Pošta in Telekom Ljubljana i PD-a Grosuplje. Nakon uvodne riječi predsjednika KEUPS-a Jože Praha i osnovnih uputa Damira Roviša, glavnog vodiča iz HPD-a Planik Umag, planinari su krenuli po E-12 u smjeru Poreča. Najprije vodič i zastave (E-12, PD-a), a potom planinari u dugoj koloni. Pješački put se u Labincima priključuje na Parenzanu i potom vodi u blagom spustu kroz pitom krajolik maslinika i vinograda. Zavjesa od oblaka pomalo se razmicala i na obzoru su se razaznavali gradići s crkvenim tornjevima, a iza njih plavetnilo Jadrana.

U Novoj Vasi bila je duža stanka za doručak i čašu cvičeka iz ruksaka. Ispred brze ceste - vanjske obilaznice Poreča, dočekala je planinare ekipa Sportske

Slovenski i hrvatski planinari na Europskom pješačkom putu

televizije za snimak mjesečnog priloga. Nastavili su nogostupom prigradskih ulica, sve do gradskoga kupališta, s pogledom na staru jezgru Poreča. Zajedno s galebovima što se odmaraju na stijenama izronjenim iz oseke, to je činilo prekrasnu kulisu za bezbrojne fotografije.

Prva dionica E-12 u Hrvatskoj završava na trgu Slobode u Poreču. U trenutku dolaska započela je rominjati sitna kišica. Za planinare normalna stvar, no za televizijsku ekipu elementarna nepogoda. Stoga je službeni završetak pohoda bio malo skraćen, ali zato neposredan i simpatičan.

Okupljenima su prigodne riječi uputili predsjednik Komisije za europske pešpote Slovenije (KEUPS) Jože Praha, dogradonačelnica Grada Poreča Nadia Štifanić Dobrilović, predstavnik HPS-a Vladimir Rojnić i predsjednik Istarskog planinarskog saveza Goran Šepić. Osim zahvale i prigodnih poklona za pomoć u organizaciji i vođenju pohoda, naglašena je velika vrijednost dosadašnje suradnje KEUPS-a, HPS-a i IPS-a za popularizaciju europskih pješačkih putova. Najava individualnih posjeta većih skupina po E-12, kao i sudjelovanja lokalne samouprave u produženju trase E-12 kroz Istru, daju nadu da dosadašnja uložena sredstva i dragovoljni rad planinara neće ostati uzaludan.

Vladimir Rojnić

Dolazak u Poreč

26. Zimski uspon na Viševicu

Stabilna anticiklona nad našim krajevima s prekrasnim sunčanim zimskim danima malo nas je uljuljkala u pripremi 26. Zimskog uspona na Viševicu. Naširoko nigdje ni traga snijegu ni ledu! Izgledalo je da će to biti jedan ležerni proljetni, a ne zimski uspon.

A onda, nekoliko dana prije Uspona – prognoze kažu: snijeg treba pasti između subote i nedjelje! I to ništa manje nego dvadesetak centimetara, a onda

još treba zapuhati jaka bura da to sve zaledi. I počeli su pozivi iz najavljenih društava hoćemo li otkazati pohod, hoće li se moći uopće doći na Ravno. Takve najave najprije su nas potakle nae molbe poduzeću Ceste-Rijeka d.o.o. da nam koncesionari očiste ceste kako najavljeni autobusi, kombiji i automobili ne bi upali u snježne nanose.

Pred Izvršnim odborom PD-a Strilež Crikvenica, kao organizatorom pohoda, našla se dilema kako najbolje osigurati stazu u uvjetima snijega koji tek treba pasti u noći na nedjelju. Poznavajući vršni dio Viševice, gdje bura sa snijegom prekrije injem sva stabla i sakrije markacije, odlučili smo u subotu proći stazu i gusto postaviti crvene plastične trake koje su trebale pokazivati smjer kretanja. Obaviještena su najavljena društva da će Zimski uspon ići po najavljenom programu i nitko nije otkazao dolazak.

U nedjelju ujutro 19. siječnja kolona vozila s članovima PD-a Strilež krenula je prema Lukovu i Ravnu. Šuškanje kamenčića ispod guma dalo je naslutiti da je cesta sigurna i posuta. A snijega nikako ugledati! Stigavši pred Vagabundinu kolibu, jedva da se tlo malo bijelilo. Niti prehladno, s jedva osjetnim vjetrom. Vrijedne članice Strileža i ovaj su put donijele kolače, a zahvaljujući pomoći Turističke zajednice Vinodolske općine i obitelji Savić, mogli smo goste, koji su uskoro počeli stizati, ugostiti pićem dobrodošlice i vrućim čajem. Članice za »šankom« su i ove godine bile maškarane i tako naglasile da je vrijeme od maškara tradicija crikveničkog kraja.

Kako se približavalo vrijeme polaska put vrha Viševice, bilo je očito da će se na pohodu skupiti mnogo planinara. Mnoga draga i poznata lica među

njima, brojni su planinari koji svake godine dolaze na zimsku Viševicu. Prema evidenciji, na stazu dugu pet i pol kilometara, koja vodi od Vagabundine kolibe (864 m) do vrha Viševice (1428 m), krenulo je više od 260 planinara iz 19 planinarskih društava. U pratnji naših vodiča, kao i vodiča iz matičnih društava, krenula je duga kolona planinara.

Najteži je dio uspona od račvanja staza za Viševicu i Strilež pa do vrha. Pod udarima jake bure, po klizavom tlu prekrivenom sleđenim lišćem i ledenom korom snijega, uz neopisivu ljepotu svinutih bukvi bijelih od čipkastog inja, penjalo se pažljivo do vrha, koji je najprije tek povremeno izranjao iz oblaka, a onda se i sasvim razvedrilo i vidici su se otvorili prema moru i Gorskom kotaru. No hladnoća je sve tjerala da se nakon poneke fotografije i utisnutih žigova u dnevnik što prije upute natrag.

Povratak po ugaženoj stazi bio je još klizaviji. Na našu sreću, cijeli pohod svi su uspješno završili, tek poneki s bolnom rukom ili nogom, nekom jačom modricom od pada. Nažalost, premda je u raspisu navedena obavezna oprema za zasnežene i ledene terene, tek su rijetki na noge stavili mini dereze ili žabice da si time spriječe klizanje. Analizirajući pohod, zaključili smo da je za taj kratki potez ispod vršnog grebena trebalo razvući užad, a kako ga nije bilo, više naših članova i vodičkih pripravnica dežuralo je i pazilo da svi uspješno prođu do manje izloženog dijela staze.

Premda preporučujemo povratak istom stazom, dio planinara uputio se i na ledeni Strilež, a oni kojima je izazov Viševice bio prevelik, uputili su se na obližnji Zagradski vrh (1187 m) na kojem nije bilo snijega.

Na vrhu Viševice 19. siječnja 2020.

Ovogodišnjem usponu na Viševicu pridružio se i Damir Peko-Lončar (koji je ranijih godina za Zimski uspon dočekivao sve planinare na vrhu i tamo objavio pohod) i postavio brzinski rekord staze – za uspon na vrh i silazak do Vagabundine kolibe trebalo mu je sat i pol.

Pohod je uobičajeno završio ručkom i druženjem u Vagabundinoj kolibi, uz ovjeru kartončića pohoda i podjelu priznanja planinarskim društvima. Prisutni su bili zadovoljni i zahvaljivali domaćinima na još jednom uspješno organiziranom planinarskom pohodu.

Tanja Malovoz

Oko 150 planinara iz 11 društava na pohodu Ivanečkom planinarskom obilaznicom

Planinarski klub Ivanec je povodom Međunarodnog dana planina u nedjelju 1. prosinca organizirao tradicionalni obilazak Ivanečke planinarske obilaznice. Na taj pohod odazvalo se više od 150 planinarki i planinara iz 11 planinarskih društava i klubova iz Hrvatske i Slovenije, a to su: HPD MIV Varaždin, PD Lendava, PD Bunde Mursko Središće, PD Ludbreg, HPD Ivančica Ivanec, PD Bilo Koprivnica, PD Oštrc Zlatar, PD Matica Zagreb, PD Skradski vrh, PD Međimurje Čakovec i domaćin PK Ivanec. Uz domaćine, najbrojniji su bili članovi MIV-a Varaždin (28 članova), zatim PD-a Bunde (12) te PD-a Lendava (10) itd. Nakon zajedničkog fotografiranja kod 1. kontrolne točke pohoda, tj. crkve svete Marije Magdalene u Ivancu pozdravne riječi dobrodošlice uputio je predsjednik PK-a Ivanec Tomislav Friščić, a zatim se krenulo na

Planinarsko okupljanje u Ivancu

pohod 18,5 km dugačkom trasom Ivanečke planinarske obilaznice. Najbrojnija grupa planinara krenula je putem Jamina, Žganog vina, do Info punkta u Prigorcu gdje je uz odmor na pojedinim kontrolnim točkama točno u podne stigla u izletište i skijalište Jarki, dok je skupina od 30-ak planinara krenula u suprotnom smjeru - preko ivanečkih jezera, u smjeru Svetog duha, zatim preko Ivanečke željeznice, izvora Šumi i stigla oko 13 sati do izletišta i skijališta Jarki gdje ih je čekao planinarski grah. Nakon ručka svi sudionici pohoda nastavili su sa druženjem i sklapanjem novih prijateljstava koje je trajalo sve do poslijepodnevni sati.

Nikola Nišević

Ispravak

U Hrvatskom planinaru br. 2, 2020 na str. 79 nije fotografija Mirka Prebega. Greškom autora teksta, uvrštena je fotografija Dragutina Kleščića, referenta za markacije pedesetih godina prošlog stoljeća u PSH-u. Molimo čitatelje da uvažavaju ispravak. Zdenko Kristijan

Na početku pohoda Ivanečkom planinarskom obilaznicom

Mirko Prebeg, drugi predsjednik PSH-a 1949./1950.

7.3.	100 žena na Sniježnici Sniježnica HPD Sniježnica, Dubrovnik
7.3.	Dan žena Zaleđe Senja PD Naftaplin, Zagreb
8.3.	Obiteljski izlet - povodom Grgureva, dana grada Požege Požeška gora HPD Gojzerica, Požega
8.3.	9. pohod po Istarskom planinarskom putu Ćićarija Istarski planinarski savez, Pula
8.3.	100 žena na vrh Mosora Mosor HPD Mosor, Split
19. 3. - 11. 4.	Opća planinarska škola PD-a Pljusak Rijeka PD Pljusak, Rijeka
21.3.	Plaški, dolinom i planinom Plaščanska dolina PD Plaške glave, Plaški
21.3.	2. proljetni uspon osoba s invaliditetom na Hahlić Podplanina - pl. dom Hahlić PD Obruč, Jelenje
22.3.	Četiri godišnja doba na Oštri - Proljeće na Oštri i Metlači Podvelebitsko gorje, Podoštra - vrh Oštra, Kaluđerovac - vrh Metlača PD Željezničar, Gospić
28.3.	26. Našički planinarski križni put oko Našica PD Krndija, Našice
29.3.	3. Međimurski trail Međimurski planinarski put, Čakovec - Štrigova PD Bunde, Mursko Središće
29. 3.	Treći pohod po Opatijskoj planinarskoj obilaznici PD Opatija, Opatija
29.3.	Papučki jaglaci 2020. Papuk, Velika - pl. dom Lapjak HPD Sokolovac, Požega
1. 4. - 3. 6.	43. Planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica Zagreb, Petričeva 4 HPD Zagreb-Matica, Zagreb
4. 4.	7. Lucijanov pohod u Hrašćinu i Trgovišće Hrašćina, Trgovišće PD Ravna gora, Varaždin
4. 4.	Međunarodni planinarski pohod Hajdemo do Vrane Vransko jezero PD Belveder, Biograd na Moru

5.4.	Tragom 1. izleta HPD-a Sisak Hrastovička gora, pl. dom Matija Filjak HPD Sisak, Sisak
5.4.	11. Tradicionalni pohod na Zarin Brinje, Zarin PD Škamnica, Brinje
12. 4.	Dan HPD-a Petrinja Hrastovička gora HPD Petrinja, Petrinja
13.4.	Dječji izlet na Sniježnicu na Uskrsni ponedjeljak Sniježnica HPD Sniježnica, Dubrovnik
13.4.	Dan Varaždinskog planinarskog puta pl. kuća Ledinec HPD Dugi vrh, Varaždin
13.4.	Pohod Memorijalnom stazom Petra Penge Kozjak, pl. dom Malačka, ž. stanica - Gospa Stomorija - pl. dom Malačka HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Sućurac
13.4.	7. bicikljada u spomen na Dalibora i Dejana Jušići - Lukeži - Dražice PD Obruč, Jelenje
13. 4.	Obilaznica Planinarski put po Ravnoj gori i Cvjetne staze Ravne gore – crnkasta sasa Izbor najljepše pisanice – Filićev dom Ravna gora PD Ravna gora, Varaždin
13.4.	Uskrsnji ponedjeljak na Sisolu Učka, Brseč - Sisol PD Pljusak, Rijeka
18. - 19. 4.	S osmijehom u planinu – planinarski pohod osoba s invaliditetom Međimurje, Štrigovska kružna staza PD Bunde, Mursko Središće i Radna skupina za OSI u Komisiji za vodiče HPS-a
18.4.	28. Rusov pohod na Medvednicu Medvednica, Bliznec - Njivice - Hunjka - Sljeme - pl. dom Runolist, Pila - Hunjka - Sljeme - dom Runolist PD Ericsson-Nikola Tesla, Zagreb
18.4.	Hodanjem k zdravlju Karlovac PD Dubovac, Karlovac
18.4.	Pohod Mura - hrvatska Amazona Međimurje, Kotoriba HPD Međimurje, Čakovec
19.4.	Pohod Dragojlinom stazom na Okić Samoborsko gorje, Okić HPD Željezničar, Zagreb
19.4.	Proljeće na Bilogori Bilogora, pl dom Kamenitovac HPD Bilogora, Bjelovar
19.4.	Proljetni pohod Vinica - Martinščak Vinica HPD Vinica, Duga Resa

IGLU ŠPORT

Trgovina s najboljom opremom za boravak u prirodi

www.iglusport.hr

